

Xoşbəxt Gün

Əli Əmirli

İştirakçılar:

Baba

Nənə

Gəray

Xala

Yeganə

Fuad

Əkizlər

1-ci hissə

Gecəqondular arasında kasıb şəhər evidir. Görkəmli yerdə üç-dörd pilləkənin qalxdığı qapı var ki, həmişə örtülüdür. Səhnə boşdur. Fuad gəlir, ətrafa boylanır, heç kəsin olmadığını görüb çoxlu siyirtmələri olan şkafın bir gözünü çəkir, əsgiyə bükülü bir şey çıxardır. Bu, tapançadır. Ehtiyatla çevirib o üzünə-bu üzünə baxır. Başı bu işə elə qarışır ki, səssiz gələn Yeganəni görmür. Qız da fikirlidir, o da Fuadı görmür. Fuad güllələri çıxardır, tətiyi bir dəfə çəkib atır. Çıqqıltıya hər ikisi diksinir və bir-birlərini eyni vaxtda görürlər. Fuad tapançanı arxasında gizlədir.

FUAD. (*Tapançanı arxasında əsgiyə bükə-bükə*) Səssiz niyə gəlirsən? Şpiksən?

YEGANƏ. Nədi? Qışqıra-qışqıra gəlir, ya siqnal verim? O nədi?

FUAD. Nə nədi? Heç nə!

YEGANƏ. Bəs niyə gizlətdin? Tapançadı?

FUAD. Tapança? Onu kim dedi?

YEGANƏ. Fuad, doğrucul tapançadı? Göstər görüm.

FUAD. Az, yeri rədd ol! Tapança nədi, ayrı şeydi.

YEGANƏ. De bacı canı!

FUAD. (*Qızı yüngülcə itələyir*) Eyy... əl çək də!

YEGANƏ. Sən mamanın qəbri, tapançadı?

FUAD. Gicsən də! (*Tapançanı göstərir*) Hə, tapançadı, nolsun?

YEGANƏ. (*Birdən tutulur*) Fuad... Fuad, heç adam öldürmüsən? Gicəm ey... Soruşuram ki, heç adam öldürə bilərsən?

FUAD. (*Təəccüblə baxır ona*) Nə bilim? Baxır adamına də.

YEGANƏ. (*Elə bil tapança çəkir onu*) Lap doğruçu tapançadı. (*Ehtiyatla götürür.*) Nə yaman ağırdı?
FUAD. Tapança ağır olardə, oyuncaq deyil ki.
YEGANƏ. Güllən də var?
FUAD. Var! Neynirsən?
YEGANƏ. Göstər.
FUAD. (*Göstərir*) Necədir?
YEGANƏ. Bunu necə atırlar? Fuad, qurban olum, öyrət məni.
FUAD. Gijdəmə! Ver bura! (*Almaq istəyir.*)
YEGANƏ. Dayan bir. Gülləni bura qoyurlar? Belə?
FUAD. Hə də. Az, indi xalam girər içəri.
YEGANƏ. Cəhənnəmə girsin! Ölmək istəyir qoy tez gəlsin. (*Tapançanı qəfil zala çevirir.*)
FUAD. (*Qızın qolundan tutur*) Dedim gijdəmə də! Bura ver! Az, açılar ey! (*Tapançanı alır.*)
YEGANƏ. (*Həyəcandan səsi titrəyir*) Fuad, mən adam öldürəcəm.
FUAD. Elə indi?
YEGANƏ. Yox, hayıf ki, indi yox. Öldürmək istədiyim əclaf türmədədi. Mən tərənincə, qəti qərara gəlincə girdi türməyə. Bir az gecikdim. Amma fərqi yoxdu, əvvəl-axır öldürəcəm.
FUAD. Genə gijdədin?
YEGANƏ. Mamanın qəbri haqqı öldürəcəm. Onu it kimi gəbərdəcəm.
FUAD. Yegiş, sən genə dəli oldun? Qız da adam öldürər? Sən...
YEGANƏ. (*Gədə-gədə*) Mütləq öldürəcəm, it kimi gəbərdəcəm, evinə od vuracam... (*Gedir.*)

Fuad qızın arxasınca baxır. Sarsılıb. Bilmir neynəsin. Birdən ayılır kimi tapançanı əsgiyə bükür, əvvəlki yerinə qoyur, sonra çıxardır və elə bu vaxt çiyində pencək Gəray içəri gəlir. Fuad tələsik tapançanı şkafın gözünə qoyub siyirməni örtür və arxasını şkafa söykəyib dayanır.

GƏRAY. Gəlmədi! Gəlməz, o havax dar günəmdə mənim dadıma çatıb ki, indi də çatsın? Havax mənə atalıq eləyib ki, indi də eləsin? (*Var-gəl eləyir.*) Həmişə yetim olmuşam mən, həmişə.

XALA. (*Gəlir*) Ə, niyə yumurtası tərs gəlmiş töyux kimi vurnuxursan, Gəray?

GƏRAY. Az, töyux sənə atabaatandır, yeddi arxa dönənindi! On ildi şəhərdə yaşayırsan, amma elə kəççisən ki, kəççi.

XALA. Neynək, ə, siz şəhərri olun!

FUAD. Başlandı genə deyişmə.

GƏRAY. Gəlməz. Mən kiməm ki, ondan ötəri? Türməyə girib çıxmış, əli lapatkalı fəhlə. O da rayonla bir adı olan Məlik müəllim, adlı-sanlı adam. Noolsun ki, təkçə, bircə oğluyam? Bu dünyada hər şey pula, vəzifəyə bağlıdı.

XALA. Ə, o havax sənə atalıq eləyib ki, indi də inciyrəsən ondan? Arvad alıb boşamaqdan heç macalı olub onun?

GƏRAY. Sən qələtini qır!

XALA. Nədi? Mən deyən boğazdan keçmir? Heç Fuad əsgər getdi yola salmağa gəlmədi, əsgərliyi savıb qayıtdı, genə gəlmədi. O babadı? Nənə heç, öyədi, bəs özü? Təkcə madar oğlunun balasıdı ey, böyük nəvəsidi. Bir deməz ki, a balalarım, bax, siz bu qərrib şəhərdə, eldən-obadan uzaq yerdə, bu çətin zamanda nə təhər dolanırsınız, nə yeyib nə içirsiniz? GƏRAY. Neyniyim, yarımadım dayna atadan-anadan. (*Maşın səsi eşidilir. Diksinir. Tez pəncərəyə sarı gedir.*) Bo-ho! Gəldi, az! Sən öl, özüdü! Bohoy! Arvadı da gətirib, az! Bə niyə durmusunuz, az? Fuad, ə babandı, ey! Eşitmədiniz? Düşün qarıya! (*Gedir.*)

Fuadla Xala da gedirlər. Səhnə arxasından səslər gəlir.

GƏRAY. Qağa, əşi sən də gəlib çıxarmışsan buralara?

BABA. (*Danışa-danışa gəlir.*) Nəyə gələk, ə, bura? Şəhərdi bura? Yaşamalı xarabadı bura, iraq sizdən! Nəfəs verirən, geri ala bilmirsən, almırsan, olmur.

Fuad, Xala, Gəray və Nənə axsaya-axsaya gəlir.

BABA. (*Fuada*) Bura gəl görüm, ə. (*Nənəni axtarır.*) Hanı, ə, o arvad? Buna bax, az, Qəmər. Buy boyuna qurban olum, ə! (*Fuadı öpür.*) Maşallah! Ə, bu evlənmişdi. Arvad? Hanı, ə, o axsaq arvad, öpdünmü az, Fuadı? Görürsən nə baladı?

NƏNƏ. Öpdüm, əşi, niyə öpmürəm, nəvəm deyil? Oy qılçım, oy qılçım... Andır uyuşuv ey... (*Bilmir divanda otursun ya kreslodada.*)

BABA. (*Gəraya işarə ilə*) Başı nə təhər ağarıb. (*Ən yaxşı yerdə oturur.*) Ya allah! (*Nənəyə*) Sən niyə oturmursan, az? Seç dayna, ya divanda otur, ya istolda, yox, onları istəmirsən gəl otur... Nəhlət sənə şeytan dayna...

GƏRAY. (*Gülməkdən uğunur*) Əşi, əşsi... Qağa, genə başladın?

BABA. Ə, yox dayna, nə dala durur, nə qabağa.

NƏNƏ. (*Xalaya*) Başladı genə arsızlığa. Az, heç səninlə öpüşmədik ey... (*Çox sərin öpüşürlər.*)

XALA. Ağzın var olsun.

BABA. Fuad? Buy sənin boyuna qurban olum, gəl səni bir də öpüm. (*Öpür.*) Nə təhər rəhmətlik anasına oxşayır.

NƏNƏ. İndi oxşamasın.

XALA. Torpağı sanı yaşasın.

BABA. Az, gəlin, bəs ekizlər hanı? Çağır, az, onları.

XALA. Qoy görüm, indicə burdeydilər. Budey gəldilər. Ə, babanızla görüşmədiniz?

Bir cüt yeddi-səkkiz yaşında oğlan uşağı gəlir və utana-utana Babaya yaxınlaşırlar.

BABA. Namxuda, maşallah!

XALA. Maşallah günün olsun!

NƏNƏ. Mən ikisini də öpmüşəm. Sonra bunların başına üzərrik çevir.

XALA. Allah balalarını saxlasın!

BABA. Yekə kişi oldu, ə, bunlar. İkiniz də yox, bala. Kimi öpməmişəm o gəlsin, birini bayaq maşından düşəndə öpdüm. Bir uşağı iki dəfə öpməyə məndə hal nə gəzir.

Uşaqlardan biri dayanıb anasının üstünə qaçır. O birisi Babaya tərəf gedir.

BABA. Namxuda, namxuda! (*Öpür.*) Arvad alarsanmı?

UŞAQ. (*Başını tərpedir.*) Bəli!

BABA. Bərəkallah, kişinin oğlu! Kimin oğlusan, bala, almıyasan.

GƏRAY. (*Hırıldayır*) Niyə özünü demirsən, əşi?

NƏNƏ. Fuad, qadan alım, o istolu bura qoy, özün də onlara çox qulaq asma! (*Fuad stulun birini arvadın qabağına çəkir. Nənə bir ayağını hıqqana-hıqqana stulun üstünə qaldırıb qoyur və dizini ovur.*) Sağ ol, qadan alım! Uf-uf-uf... Elə bil şüşəni əzib doldurublar bura.

BABA. Bədi, az, bura xəstəxana deyil. Zəhləm gedir də xəstə arvaddan. (*Qıçlarının arasında saxladığı uşağa*) Yeri, ə, sən də oyna həyətdə. Arvad tapanda xəbər yolluyaram.

Böyüklərin gülüşləri altında uşaqlar irişə-irishə, itələşə-itələşə gedirlər.

XALA. (*Çay gətirir*) Deyirəm, Qağa yoldan gəlmisiniz, əvvəl bir çay için, mən də yeməyi irahatdıyım.

GƏRAY. Hər şey hazırdı ey, Qağa, bəlkə əvvəl yeməyi gətirsin?

BABA. (*Ciddiləşir*) Dayan, tələsmə. (*Pıçıldayır*) Bəs qız hanı?

XALA. (*Ayaq saxlayır*) İndi elə sizin qabağınızca çıxdı qonşuya, bu saat gələsidi.

NƏNƏ. Uy-uy-uy... ayaqlarıma elə bil yüz yerdən iynə yağır. Bah-bah-bah...

BABA. Sən dədeyin goru, saxla o duzsuz qılçını. Qoy dərdimizdən danışaq, görək hara haradı?

NƏNƏ. Danış dayna, a kişi, əlimi qabağına vermişəm? Yoxsa eşşəyi qoyub palanı döyəşdiyəssən?

BABA. Ala ey, əzginişin qızı əzginiş! İndi davıya qalxacaq ey mənnən.

GƏRAY. Sən allah, bədi, Qağa, başlamayın. Gör havaxdı sizi görmürük.

NƏNƏ. Ə, elə dərdi mənəm. (*Ayağını stuldan aşağı salır.*) Günüm belədi. Üzüm həmişə danlaqlıdı. Bəs mənim anqudum niyə çıxıb. Yeyirəm, içirəm, yatırım, amma üzümə çıxmır. Niyə? Üzüdanlaqlıyam.

BABA. Nəhlət sənə şeytan dayna! (*Siqaret yandırır.*) Soyuq dəydi mənə maşında. Gəl burdan otur görüm, ə. Gəl, gəl.

XALA. (*Fuada*). Sən çıx həyətdə, qadan ürəyimə.

BABA. Niyə? Bu haqq-hesabın hamıdan çox ona dəxli var. Heç yerə gedib eləmə. Bəlkə də onun taqsırı hamınkindən çoxdur.

NƏNƏ. O neynəsin, o iki iliydi yoxuydu burda.

BABA. (*Tərs baxır arvada və sonra Gəraya*) Danış görüm bu nədi belə, nə haqq-hesabdı?

GƏRAY. Qağa, biabır olmuşam. Nə həyətdə çıxa bilirəm, nə camaatın üzünə dik baxa bilirəm. Evə hava qaralanda gəlirəm ki, qonşularla üz-üzə çıxmıyım.

XALA. Əşi, baxma ey adı şəhərdi, bura da elə kənd kimi bir yerdi, hamı bir-birini tanıyır, bir-birini güdür. (*Fuad narazılıqla pəncərəyə sarı gedir.*) Xoşuna gəlmədi. Qağa döyür,

öldürür, öhdəsindən gələ bilmir. Öyrəli o istolu belində sındırıb, amma noolsun. (*Nənəyə nəşə pıçıldayır.*)

NƏNƏ. Nə danışdığında az?

BABA. Pıçıldeşmayın az, orda. Neynir, açın deyin. Ordan bura mən boyda kişini gətirmisinizsə açıq danışın. Deyin görüm bu ölmüş neynir axı?

GƏRAY. Qağa, bax... Mən... mən... (*Xalaya*) Az, sən danış, mən... mən... (*Hönkürür.*)

XALA. Günümüz belədi, Qağa. Şəhərə çıxma bilmir, bazarda görükə bilmir. Vurğunu güclü gəlmiş biriynən gedir, biriynən gəlir.

FUAD. Xala!!!

XALA. Bir maşından düşür, o birinə minir...

FUAD. Xala!!!

XALA. Heç qışqırıb eləmə üstümə. Deyəcəm, nə bilirəm hamısını deyəcəm.

Fuad getmək istəyir.

BABA. Fuad! Geri qayıt!

FUAD. (*Ayaq saxlayır*) Yalandır, hamısı yalandır!

BABA. Neynək yalandı, sənə də qulaq asarıq. Hara qaçırsan, burda sənın doğma bajıyın söhbəti gedir, bu...

NƏNƏ. Ay balam, o hələ uşaqdı.

XALA. Ay onu uşaq ölsün, bədbaxt bacımın yanına yan versin. Onu da allahdan aşağı elə bu öldürdü. Qan qusa-qusa gəzdi dalınca. On yaşı varıydı səsi bilvardan gəlirdi. (*Danışa-danışa əlində bürmələdiyi dəsmalı Gərayın üstünə atır*). Ala sil gözüyün yaşını, ay yazıq. Sənın hələ xəbərin yoxdu xəbərlərdən. (*Babaya*) Əşi, çayın soyudu ey, ver təzələyim.

BABA. Hə, qızım, təzələ, soyuq dəydi mənə.

XALA. Qazanlar örtülü qaynayır. (*Stəkanı götürüb gedir.*)

BABA. Sən öl, doğma xala olsa da, öyə anadı ki durub.

NƏNƏ. Doğma bacımın yerinə gəlib arvad olmaq hər adamın hünəri dəyil ey.

BABA. (*Səsindən alır*) Gəray, ə bəlkə şişirdir, beşini də üstünə qoyur? Vallah, mən inanmıram ki, o qız pis yola düşə. Mərd uşağıydı o axı. Sən özün nə deyirsən? Elə gədə də qabarır... Axı... Fuad!

FUAD. Mən heç nə bilmirəm.

GƏRAY. Vallah, qağa, mən itirmişəm başımı.

BABA. Qızdı dayna, özü də bir az dikbaş, əvvəlindən heyləydi. Nə deyirsən, Fuad?

NƏNƏ. Sən allah, əl çəkin Fuaddan.

GƏRAY. Əşi mən qalmışam... Vallah, qağa, o Fuad ölsün, dünya bax buramdadır. (*Boğazını göstərir.*) Az qalırım öldürüm özümü.

BABA. Nə dedin?

GƏRAY. Qağa, vallah, ya onu öldürəcəm, ya da özümü... Bil ki... (*Siqaret yandırır danışa bilmir.*)

NƏNƏ. (*Tüstünü qovur*) Ə, at o zəhrimanı! Öz dərdinizi çəkin dayna! Nəfəsimiz qaraldı.

BABA. Qızın özünə danışmışan? Bir ata kimi, öyüd-nəsihət vermişən? Hədə-qorxu gəlmisən?

GƏRAY. Əşi, hamısından keçmişəm ey. Söymüşəm, döymüşəm, qılıqlanmışam. Yalvarmışam, dalınca düşüb busmuşam, o kişiynən danışmışam.

NƏNƏ. Kişi kimdi?

GƏRAY. İşlədiyi tükənin müdirini deyirəm. (*Başına qoşa qapaz salır.*) Allah, mən niyə ölmürəm, mən nə təhər yaşayıram?

BABA. Bəsdi, ə! Qaraçılıq eləmə. Bə nə deyir?

Telefon zəng çalır. Xala çay gətirir. Fuad dəstəyi götürür.

FUAD. Alo, bəli! (*Dəstəyi qoyur.*)

XALA. (*Telefona işarə ilə*) Günümüz belədi.

GƏRAY. Nə deyəcək? And-aman eləyir ki, o mənim qızımdı. Qız da boynuna almır, işdən də deyir çıxmıram, istəyirsən lap öldür.

XALA. İnstituta qoyacaq onu. Budey! (*Dirsəyini göstərir.*)

NƏNƏ. Bah-bah-bah... Bunda da az yoxdu haaa, obalara od salandı.

Telefon zəng vurur. Fuad yenə də dəstəyi götürür.

FUAD. Bəli! Eşidirəm, kim lazımdı? Yoxdu! (*Dəstəyi qoyur.*)

XALA. Əşi, belə üzünə qırmızıca deyir ki, yaxşı eləyirəm, deyir babamın, atamın getdiyi yolu gedirəm. Bax bu atasınınca üzünə deyir ki, sənənin nə atalıq həddin var bizim üstümüzdə? Kefində gedib girdin türməyə, biz də qaldıq çöllərdə.

NƏNƏ. Çöllərdə niyə? Onların bitini-sirkəsini təmizləyən mən dəyildim? Niyə yadlarından çıxarırlar? Fuad elə burdadı, allah şahididi. Qışqırırdım ey, bitləri diri-diri yeriyən görəndə. Mən bu kişinin balalarına yaxşı olmuşam, heç öz balalarımın əziyyətinin bir heylə çəkməmişəm. Amma neynirsən, Fuad əsgərlikdən kağız yazanda birinci doğma babasının adını yazırdı.

BABA. Dayan, az, bir sən! On beş il bundan qabaq bir dəfə uşaq çimizdirib, üç yüz il deyəcək.

NƏNƏ. Nədi, əşi, qoymazsan indi mən də ağzımı açım?

XALA. Deyir elə mamamı da onlar çərlətdilər, adına söz çıxartdılar.

BABA. Yalansa onu görüm... Nəhlət sənə şeytan dayna... Niyə mənim çörəyimin duzu yoxdu, ə?

XALA. Deyir qoy hər kəs öz dərdini çəksin, özcə ayıbına yəə dursun.

GƏRAY. Bəsdi az! Qoyma ağzını allah yoluna.

XALA. Nədi, ə? Qızın deyənləri deyirəm dayna.

GƏRAY. Qələt eləyirsən atabaatanla. Durub sallam təpiyimin altına.

XALA. Neynək! Mənim susmağımla hər şey düzələcəksə, mən danışmaram. O sən, o da qızın, mənim heç borcuma qalmayıb.

Qapının zəngi çalınır. Hamı diksinib təlaşla bir-birinin üzünə baxır.

XALA. Odu, vurğunu güclü gəlmişdi. (*Gedir qapını açmağa.*)

YEGANƏ. (*Tələsik gəlir*) Baba gəlib? (*Əvvəl Babanı, sonra Nənəni, sonra yenə də Babanı qucaqlayır.*) Qurban olum sizə, ölüm ayaqlarınızın altında... (*Ağlayır.*)

BABA. (*Təsirlənir*) Axmaqlama, sarsağın qızı...

NƏNƏ. Niyə ağlayırsan, az?

YEGANƏ. Elə birdən gördüm sizi, uşaqlığım yadıma düşdü, yazıq mamam gəldi durdu gözümün qabağında. Rayon, o yolun qırağındakı damı yatmış ev düşdü yadıma. İndi o ev durur, nənə? Yazıq mamam... (*Ağlamağını güclə saxlayır.*) Məhlədə nə var, nə yox?

Salamatlıqdımı? Nənə, sən nə təhərsən?

NƏNƏ. Sağ ol, başına dönüm, xəstə, qoca adamıq dayna, nə təhər olacam, şəkər salıb məni əldən.

BABA. Az, bura xəstəxana deyil, bunlar da ki Topçubaşov.

NƏNƏ. (*Kişiyə fikir vermir*) Maşallah, sən yekəlmisən, kökəlmisən, gözəlləşmişən. Sizin indi sulanan, bizim quruyan vaxtımızdı dayna, bala.

BABA. Kopaqqızı deyirsən bəs diplomatdı.

GƏRAY. (*Gülür*) Əşi, bəsdə dana.

BABA. (*Eyhamla*) Sən danış, qızım, görək nə var, nə yox? Qardaşın (*Fuadı göstərir*) oxumadı, qoyduq peşə məktəbinə, oxumaq əvəzinə qaçdı getdi əsgərliyə. Axırı da belə! Avara-avara dolanır bu küçələri, qulağıma da çox söz gəlib çatır. Eynən atası gedən yolnan getdi. Yanıram dayna, yanıram. Xalxın balaları iş görür, pul qazanır, pis ayaqda institut qurtarır, mənimkilər arvadbazlıq eləyir, qumar oynayır, pyanskalıq eləyir. Nəhlət sənə, şeytan dayna... Yüz dəfə demişəm qayıtmayım bu söhbətə, olmur... (*Siqaret yandırır*) İndi də... (*Uzun və ağır sükut çökür ortaya*) Həə... qızım, bilirsənmi biz niyə gəlmişik bura? Bilirsənmi ki, sən bu bədbaxt atan məni, bu xəstə, qoca arvadı nəyə çağırırdın bura? Yoox, susma, cavab ver. De görüm bilirsənmi?

YEGANƏ. (*Qəti və möhkəm*) Bilirəm.

BABA. (*Pərtlikdən bir qədər çəşir*) Bərəkallah, bilir. Sən... Yeganə, istəsəm səni bircə saatın içində elə itirərəm ki, bir kopolu, bir kopaqqızının tükü də tərənəm? Bəlkə elə bilirsən bu yazıq, bədbaxt dədən indi də sənə görə gedib girəcək türməyə? Yoox, Yeganə, nə mən əlimi sənənin murdar qanına boyuyanam, nə də qoyaram ki, o bədbaxt, zavallı belə işə qol qoysun. O hər nədi, hər kimdi mənim belimdən gələn təkə, bircə oğlumdu. Nə qədər biqeyrət olsa da, mənim balamdı.

GƏRAY. Əşi, qağa...

BABA. Sus! Sən sus, oğrac! (*Qıza*) Sənənin qiymətin yüzə dollardı, kimə versəm bir gejdə elə itirər ki, səni... Tü!!!

Nənədən başqa hamı heyrətlə və bir qədər ümidlə Babaya baxır.

BABA. Mənə də qara Məlik deyərlər, çalmıram, çalanda pis çalırım.

GƏRAY. (*Xalaya*) Gör heç mənim ağlıma gəlib?

XALA. Yüz dollar nə puldu, bu sahat taparam.

BABA. (*Daha da ilhamlanır*) Sən məni barmağına doluya bilməzsən, bunları doladığın kimi. Gör nə gündədi dədən? Ölüb qurtarıb ayaq üstə. Nədi? Deyirsən öldürsün özünü, çatı salsın boğazına? O bədbaxt xalana bax: doğmaca bayısının yerinə gəldi ki, sizə özgəsi

yox, özü analıq eləsin, bəs budu sizin cavabınız? Bəs bu qardaşına nə deyirsən, görürsən xəcalətindən nə təhər qaralıb? Bəs o, tay-tuşunun üzünə baxa bilər bundan sonra?

GƏRAY. Əşi çatlayıram ey, qağa. Qaçım burdan da gedim? Rayondan qaçdım, dedim türmədən sonra çataram tay-tuş üçün, ticarətə əlvida dedim onda, dedim dinc, arxayın yaşayım... Qağa, gör Gərayın əlləri nə gündədi? (*Gözündən axan yaşı əlinin kəskin hərəkəti ilə sivrir.*) Tay-tuşdan geri qaldım, dünən dost dediyim adamlar indi milyon olublar, mənə heç salam da vermirlər. Hamıdan geri qaldım, gəlib düşdüm ac-yalavaclar üçün, indi də belə? Durum öldürüm özümü, bəs mən o tifilləri bu ağır zamanda kimin umuduna qoyum? (*Birdən yerindən qalxıb Yeganəni vurur. Qız müqavimət göstərmir. Gəray daha da qızıdır.*) Öldürəcəm səni, itin qızı! (*Harasına gəlmişdir.*)

NƏNƏ. Boy, Məlik? Ə, bu neynir, ə? Boy-boy... Gəray?

FUAD. Papa! Papa! (*Araya girmək istəyir.*)

GƏRAY. Geri dur!!!

BABA. Bəsdi, ə! Eşitmədin, Gəray? Dedim axı bəsdi, Gəray!!!

Fuad qaçıb səhnədən gedir.

GƏRAY. (*Yumurlanıb kresloya girmiş Yeganədən aralanır.*) Ta dözə bilmirəm, qağa, dözə bilmirəm. Ona denən ya rədd olub getsin şəhərdən, ya da sən deyəndi, qağa, sən deyəndi! (*Yenə də qızı vurmaq istəyir.*)

BABA. Gəray!!! Sən öl, Fuad ölsün, bu saat durub gedərəm, bir də bu qapını açmaram.

Niyə adamı peşman eləyirsiniz?

NƏNƏ. Allah, Allah...

GƏRAY. (*Mələyir*) Ölüəcəm səni, Yeganə, bil ki, öldürəcəm. Mən beynamısluğu üstümə götürməyəcəm. (*Hönlür.*)

XALA. Öldürmə özünü, ay yazıq, ay bədbaxt! Ə, infak olub oləsən ey. Ə, kimin canı yanacaq sənə? Ay yazıq, ay yetim?

BABA. (*Xalaya tərs baxır*) Bəsdi, ə, kişi ol! Sil fırtılığını... Qoy bir görək özü nə deyir, fikri nədir? Axı bizim nəşildə görünməyib belə rüsvayçılıq. Həmişə biz çıxmışıq onun-bunun çəpərinə, ta bizim çəpər yolaq yeri olmayıb. Qoy dillənsin, qoy özü desin.

YEGANƏ. (*Qəfil yerindən qopub Babanın ayaqlarına düşür, dizlərini qucaqlayır və bir qədər kəkələyə-kəkələyə danışır*) Baba, yalandı, haaamısı yalandı, qiybətədi... Hhheç kkkəs mənənim adıma bir kəlmə pis söz deyə biiilməz... (*Xalanı göstərir.*) Hamısı onun uydurmasıdır, onun. O bizə budu on ildi göz verib işıq vermir. O bu evə gələndən biz zülüm çəkirik. Öz balalarına baxır, bizə ögeylik eləyir, istəyir ki, mən də, Fuad da çıxaq gedək bu evdən. Odu bu evə bədbaxtlıq gətirən.

XALA. Yalansa Əbülfəzlabbas saa qənim olsun! Sən təmizsən, az? Az sən... Az, mənim ağzımı açırdırsan? Az sən atan yaşında kişinin bağında nə ölümün var? O səni instituta düzəldəcək? Ala! (*Dirsəyini göstərir.*) Düzəldəcək!

BABA. Bahooo...

YEGANƏ. (*Qara-qışqırıq salır*) Özünsən, hamısı sənsən... Sən xala yox, düşmənsən bizə. Bacının yerinə gələn də sənsən...

XALA. Az çağırım doqquzuncu mərtəbədəki sarıbaş fayışəni, çağırım?

YEGANƏ. (*Özünü yerə çırpır*) Ay özümü öldürəcəm, bu saat öldürəcəm özümü, nöyütü təküb yandıracam. (*Yerindən dəli kimi qalxıb mətbəxə qaçır.*) Yandıracan özümü...

BABA. (*Qorxub*) Ə, dur onu saxla, Gəray!

GƏRAY. Neynək, Yeganə! (*Dalınca gedir.*)

NƏNƏ. Az, bu nədi, az? Məlik?..

BABA. Nə zibilə düşdük biz.

XALA. Dəyməyin, qoy öldürsün, bəlkə qurtara canımız. Axır qışqırığın olsun, Yeganə!

Səhnə arxasından səslər eşidilir.

GƏRAY. Mən səni dustaq eləməsəm, itin oğluyam...

YEGANƏ. Burax, burax, yandıracağam özümü, bu evi də yandıracağam... Burax...

GƏRAY. Gəl, gəl itin qızı... Sən yox, mən yandıracağam səni, mən...

NƏNƏ. (*Ayağa qalxır*) Nəhlət sənə şeytan, az yandırar ey evi... (*Xalaya*) Az, get gör neynir dayna, xata çıxar ey əlindən... Məlik, ə niyə quruyub qalmısan?

BABA. Gəray!

XALA. (*Sakitdir*) Qorxmayın, günümüz belədi, salacaq o biri evə, bağlayacaq qapısını.

Səhnə arxasından gələn səslər kəsilir və səhnəyə sükut çökür.

NƏNƏ. (*Yenə də oturur*) Bu nədi ay balam, oddu öz başında çatlasın. Hirsə bax, hikkəyə bax... Anası rəhmətlik də beləydi. Dedim az, çox gedirsən o tükana haaa rayon yeridi, hamı gözdü, qulaqdı, ərin türmədədi, pəlçiq saa tez yapışar, eşitmədi, sora da...

BABA. Bəsdi, az, öləninin dalınca danışmazlar.

NƏNƏ. Bah-bah-bah... Bu, bala gətirəcək, bala. Allah heç bəndəsinin qabağına pis qız çıxartmasın.

Səhnəyə yenə də sükut çökür. Baba siqaret yandırır. Nənə dizini ovur. Xala vərdişli adam kimi həvəssiz və ləng hərəkətlə stolun üstünə yemək yığır. Gəray yorğun-argın, əzilmiş-döyülmüş kimi gəlir.

BABA. Bədbaxt oğlu, bədbaxt.

XALA. Əşi, çox ürəyinizə salmayın ey, bizim günümüz belədi.

NƏNƏ. Yazığım saa gəlir, az! Yaxşı da olsan yamansan, başım çəkib bilirəm.

XALA. Mənim fikrimi çəkməyin, mən havax xoş gün görmüşəm ki? Ona görə də nə yanan yerim var, nə göynəyən fətirim.

NƏNƏ. (*Təəccüblə baxır Xalaya*) Bunda da qatı açılmamış sözlər var.

XALA. Allah məni yaradanda adımlı bədbaxt qoyub, yoxsa mənim nə işim vardı bu odun-alovun içində? Kim bajının yerində xoşbaxt olub ki, mən də olam?

NƏNƏ. Bədbaxt niyə olursan, az? Ərin, evin-eşiyin, allah da gül kimi bir cüt oğul verib saa axırdan-axıra.

BABA. Naşükür olma, bala, noolub ki, indi çöldə-biyabanda kətmən vururdun.

GƏRAY. Əşi, fikir verməyin, o, həmişə bədbaxlıqdan, dərddən ləzət alır. Dərd olmayanda darıxır.

XALA. Tay nə bilirsən, ə?

GƏRAY. Özü də dərdin iyini bir-iki gün qabaqcadan alır. Onda elə bil dincəlik, rəngi-ruhu açılır.

XALA. Allah səni arsız yaradıb dayna deyirəm. (*Gülümsəyir.*)

GƏRAY. Sən Şəmilin-Cəmilin canı heylə deyil?

XALA. Əl çək, ə, məndən!

GƏRAY. Nədi, düz demirəm?

XALA. Ə, dədən acdı ey, yoldan gəlib, yaxşı da hümrət qoyduq...

NƏNƏ. Demə, demə...

XALA. Bəs bu boyda konsertdən sonra yemək verməyə?

BABA. Az, gəlin, bir dayan görək bu nə deyir dayna.

GƏRAY. Əşi, elə bir söz deyil ey, amma bir dəfə möhkəm xoşbəxt olub.

XALA. Nə demək istəyirsən, Gəray?

GƏRAY. O kəhrizdən su gətirməyini deyirəm.

XALA. (*Diksinir*) Gəray, vallah qan salaram.

GƏRAY. Sən öl, deyəcəm.

XALA. Ə, bir az bundan qabaq o konserti verən sən dəyildin?

GƏRAY. Onda özün danış.

XALA. Ə, nəyi danışım, Gəray?

NƏNƏ. Az, ta danış dayna, biz də özgəsi ha dəyilik.

BABA. Nə deyir, ə, bullar?

GƏRAY. Əşi, indi olmasın yaxşı günlərimizin birində...

XALA. Nə bilirsən danış, qoy özünü çölə! (*Gedir.*)

GƏRAY. Dəli olur danışanda. Hə, qağa, elə ölmüş qızın ad günüydü, kefimiz də, o məsələ, hə, qız dedi ki, gəlin, hərəməz ən xoşbəxt günümüzü danışsaq, yəni ən xoşbəxt olduğumuz günü yada salaq.

BABA. Bəs kəhrizin bura nə dəxli var?

GƏRAY. Əşi, qulaq as dayna. Hə, hərəməz bir şey danışdıq, buna da mən ölnən-sən ölnən bir əlli qram konyak içirtmişdik.

NƏNƏ. Ə, bəsdi, ə!

BABA. Bərəkallah, Bəhmənin qızı!

GƏRAY. Yarışdıq ki, sən də danış.

NƏNƏ. (*Maraqla*) Danışdı?

GƏRAY. Danışdı.

BABA. Nə danışdı, ə?

İşiq azalır, həzin musiqi səsi eşidilir. Gəray, Xala, Fuad və Yeganə stolun ətrafına yığılırlar. Əhvalları yaxşıdır. Baba ilə Nənə onlara tamaşa edirlər.

GƏRAY. Deyirəm bunu içək Yeganənin, yəni səbəbkərin sağlığına. On yeddi yaş ömrün elə dövrüdür ki... Hayıf şair dəyiləm.

YEGANƏ. Niyə baba yazır, sən yox? Ola bilməz ki, sən şer yaza bilməyəsən.
XALA. Yazır, az, niyə yazmır, bunların bir tərəfi axı arteddi.
GƏRAY. Nədi az, Göyçək, yoxsa xoşuna gəlmir?
XALA. Gəlir, ə, niyə gəlmir?
FUAD. Yaxşı, bu rumkanı çox saxlayacağıq əlimizdə?
XALA. Çəkdi ey çəkmişlərinə.
GƏRAY. Göyçək, yaman sol gedirsən?
XALA. Ə, ta sözünü de dayna, axı bişmiş soyudu.
YEGANƏ. Dayanın də, qoy kişi sözünü desin. On yeddi ildə birinci dəfədir ki, mənim ad günümü qeyd eləyirsiniz. Hayıf ki, mamam yoxdu.
XALA. Allah rəhmət eləsin, ruhu burdadı.
GƏRAY. Yeganə, sənə nə deyim mən? Bilirəm ki, bu il məktəbi bitirib atestat alassan. Özün də instituta girmək istəyirsən, bilirəm ki, sən bizim kimi yox, ayrı cür, xoşbəxt, firavan yaşamaq istəyirsən, neynək, qoy heylə olsun, amma qızım...
XALA. Gəray!
GƏRAY. Yox, yox, heç nə demək istəmirəm, bu gün qan qaraldan söz demək olmaz. Yeganə ağıllı qızdı, özü hər şeyi başa düşür. Qızım, sənə xoşbəxtlik arzulyıram.
FUAD. Lap kitablarda yazılan kimi dedin.
XALA. Ə, baxma ey bu gəlif fəhlə oldu ağlının ucundan, atası elə kitab da yazır ey.
GƏRAY. Göyçək, dəsən sümüklərin gizildəyir.
YEGANƏ. (*Gərayı öpür*) Nə yaxşı şeydi ad günü.
FUAD. Onda qoy mən də səni öpüm. (*Öpür.*)
YEGANƏ. Ölüm ayağının altında, Fuad. (*Qucaqlayıb hönkürür.*)
GƏRAY. Bu olmadı də.
XALA. Boy balam, bu nə ağlamaqdı?
YEGANƏ. Vsyo, vsyo... (*Gözlərini silir.*)
GƏRAY. Di getdik! (*İçir.*)

Fuadla Yeganə də içir.

GƏRAY. (*Xalaya*) Bəs sən? Heç elə zarafat yoxdu.
XALA. Əl çək, ə! Ə, mən çaxır içənəm?
YEGANƏ. Əvvəla, çaxır yox, konyak, ikincisi də mənim ad günümdə...
GƏRAY. Sən öl, içməsən...
FUAD. İçmə, Xala dilinə vur, qoy yerə.
XALA. Ə, Gəray, mən çaxır içim? Uşaqları içizdirdiyin bəs deyil...
GƏRAY. Sən öl, bu əlli qram konyakı içməsən... Sən Fuadın canı, sən mənim canım...
XALA. Ə, uşaqlar yatıb ey durquzarsan.
GƏRAY. Sən Şəmilin, Cəmilin canı bunu iç, zəhər də olsa gərək içəsən.
XALA. (*Təslim olur*) Axı mən... (*Qədəhi bir qurtuma içir və nəfəs ala bilmir, guya boğulur. Hərə ona yeməyə bir şey uzadır.*)
YEGANƏ. Şokolad yaxşıdı.
FUAD. Xala limanad iç...

GƏRAY. Dəyməyin, ə! Qoy görsün mən nə çəkirəm...

XALA. (*Özünə gəlir*) Öldüm, ə! Ə, bu zəhrimar kimidi, bəs mən elə bilirdim qanyak şirindi? (*Başını tutur.*) Başım gij getdi, ə. Gəray, ə, əlini maa ver, ə! Ə... ə... (*Uğunur.*)

YEGANƏ. Piyan oldu ey... Az, Xala, çörək ye dayna.

FUAD. Zakuskasız içdi ey.

GƏRAY. Al ey, qara yer aybını örtün, az, Göyçək. Piyan oldu, ə! Özünü ələ al, az, qonşular eşidər.

Hamı şənlənir, gülür.

YEGANƏ. (*Qədəhini götürür*) İndi qulaq asın, mən tost deyəcəm.

GƏRAY. İxtiyarın var.

XALA. (*Gəraya*) Xiyarın var, ə? (*Qəşş eləyib gülür.*)

Hamı gülür.

GƏRAY. (*Zarafatla başına qapaz salır*) Ala ey! Axmağın qızı, axmaq.

XALA. Nədi ə? Çaxırdan sonra xiyar yemirlər?

FUAD. Ey, qocalar, xuliqanlıq eləməyin, Yemiş tost deyir.

XALA. A balam, qız uşağı tost deyər?

GƏRAY. Sən öl ta sənə içki vermiyəcəm.

YEGANƏ. (*Ciddi və həyəcanlıdır*) Papa, xala, qurban olum sənə, Fuad... Əgər mamamın ruhu burdadırsa, qoy o da eşitsin. Tale elə gətirib ki, biz hamımız yetimçilik çəkmişik.

Mamam da, xalam da, biz də (*Fuadla özünü göstərir*), atalı-analı olsa da elə papam da.

GƏRAY. Düz deyir. Kişi uyub ayrısına getdi evdən, anam da məni nənəmin üstünə atıb qoşuldu qaçdı özgəsinə, qaldım altı ayılığmdan inqə deyə-deyə.

XALA. Bəxtəvər başına! (*Qəşş eləyir gülməkdən.*)

YEGANƏ. Biz hamımız yetim olsaq da, bu dünyada, amma bu demək deyil ki, biz xoşbaxt deyilik, xoşbəxtliğin dadını bilmirik. Mən bir kitabda oxumuşam ki, adam ən ağır şəraitdə, ən dözülməz vəziyyətdə də xoşbaxt ola bilər. Bax elə götürək bizim bu günümüzü, mən bu saat elə xoşbəxtəm ki... Bilmirəm...

FUAD. Yemiş, qurtar də!

YEGANƏ. Fuad, qurban olum bircə dəqiqə...

XALA. Ə, sən də xoşbəxtsan, Gəray? (*Gülməkdən qəşş eləyir.*)

GƏRAY. Az, bəsdə dayna, söz deyirlər axı.

XALA. Ə, yox ey... Az, Fuad, Ə Yeganə... (*Daha bərk gülür.*)

GƏRAY. Sən öl, bu tamam gic oldu.

YEGANƏ. Təklifim var! Qoy hər kəs özünün ən xoşbəxt gününü yadına salıb danışsın.

FUAD. Onda səndən başlayaq, Yemiş.

YEGANƏ. Mənim ən xoşbəxt günüm elə bu gündür. Onu da ki, görürsünüz.

XALA. Ə, Gəray, o nə deyir ey, burda bədbaxt adam var?

FUAD. Xala, sən heç xoşbəxt olmusan?

XALA. Oqqqədər... (*Gülür.*) Mənim xoşbəxtlikdən heç başım ayılıb ki? Bax, beş yaşında anam ölənin gün, on iki yaşından, bədbəxt bacımın öyə anamın yerinə kolxoz işinə getdiyim gün, hamballıqdan, öyə ana qapazından başımı götürüb o eşşəyə qoşulub qaçdığım gün, cavan bacımı itirib sonra da onun yerinə ərə gəldiyim gün... (*Hönkürür.*) Genə sayım?

GƏRAY . Eyyy... Sarsağın qızı sarsaq, haram eləmə də. (*Yeganəyə*) Sən də söz tapdın də...

YEGANƏ. Xala, yaxşı də, onları biz də bilirik...

XALA. (*Ağlamağı gülüşə, sonra qəhqəhəyə keçir*) Amma... amma bir günümü danşajam...

GƏRAY. Sən öl, piyandı.

FUAD. Kayfdı ey başdan ayağa...

XALA. (*Üz-gözünü döşlüyünün ətəyinə silir*) Bu qanyak nə yaxşı şeymiş.

GƏRAY. Bəsdı, az, otur, ta danışma.

XALA. Heç elə şey yoxdu! (*Qədəhini irəli uzadır.*) Fuad, qadan ürəyimə qanyak tək.

GƏRAY. Ə, tökmə dəli olar.

FUAD. Əşi, sözü var ey, bir on qram.

XALA. İcırım bu xoşbəxt günümüzün sağlığına! (*İcır.*)

GƏRAY. Bərəkallah, Göycək! Sən öl mən arvadımı tanımamışam.

XALA. Neynək, onda qulaq as... (*İşiq azalır. Həzin, xatirələri oyadan musiqi eşidilir. Xala səhnənin önünə gəlir və tamam özgə səslə danışır.*) On altı yaşımın içindəydım. O yayı hər axşam kənddən bir xeyli aralıdakı yarpızlı kəhrizə suya gedərdik, çay suyu gətirməyə.

Kolxoz işindən sonra əlimizin-ayağımızın sızıldamağına, yarıac-yarıtox qarnımıza baxmazdıq. Sevinə-sevinə səhəngi, vedrəni götürüb düzələrdik yola üzəsağı, çöllü-biyabanla. Kəndin bütöy cavanları da tökülərdi bu yollara. Bu da bizim bilvarımızıydı.

Gözləşən kim, qaşlaşan kim... Günüzün istisindən qovrulmuş torpaq yalın ayaqlarımızın altında ovulub yumyumşaq toza dönür, barmaqlarımızın arasını qıdıqlayırdı. Çiynimdə sənəyin, əlimdə vedrənin ağırlığını hiss eləməirdim, ancaq ürəyimin döyüntüsünü eşidirdim. Yeridikcə vedrədəki su ləngərlənir, hərdən sıçrayıb yalın baldırma tökülür, axıb topuqlarımı yalayır, ordan da sərin, yumşaq toza qarışırdı. Torpaqdan təzə sajdandan çıxmış qorğa qoxusu gəlirdi. Allah, bu yol niyə belə gödəkdi? Dəstədən geri qalmışdım. Bir mən bilirdim niyə gerilədiyimi. Bir də gördüm vedrəmi əlimdən aldılar. Çönəndə onu gördüm, guya diksindim. Dedi ağırdı, ver götürüm. Yer qazan, odun doğrayan, su daşıyan, heyvan altı kürüyən, əllərinin içi yağır olan mən bədbəxt bilmirəm niyə ağladım. Dedi ki, ağlama, sabah şəhərə gedirəm, instituta girəjəm. Dilimdə dolanan "bəş mən?" sözünü ömürlük saxladım ürəyimdə. Getdi, amma ta geri qayıtmadı. (*Ağlayıb gedir.*)

İşiq yanır. Gəray qəhqəhə çəkib gülür. Fuad gedir. Yeganə gedir. Əvvəlki vəziyyət bərpa olunur.

BABA. Bədbəxt qızı, bədbəxt!

NƏNƏ. Xoşbəxt olsaydı elə birinci ərindən yarıyardı dayna. İkinci ərdən kim yarıyıb ki.

BABA. Bu da eşq əlindən yaralıdı ey.

NƏNƏ. Niyə, allaha şükür!

XALA. (*Dolu podnosla gəlir*). Öfkən genəldimi, ə? Sən allah, görün bir az əvvəl şivən qopardan adamdı bu? İrəli oturun əşi, əldən düşdünüz, bizə baxmayın ey, biz öyrəncəliyik. Gəlin, allahın verənindən yeyin, dünyanın dərdi dünyada qalacaq. Ə, sən də bəsdə güldün, əriyin qaçar.

GƏRAY. Həə... budu, əşi oğluyun günü.

BABA. Çox şişirtməyin. Elə sizdə də az yoxdu.

GƏRAY. Nə bilim, allah özü bilən məsləhətdi. Görünür, məni hələ çox sınağa çəkəcək.

XALA. Sən allah, yaxın oturun, yaxşı yeyin, belə doyunca, təzə yarpaqdan tutmuşam dolmanı. Sarımsaq-qatıq da tökün. Özüm çalmışam, paraşok südünnən.

NƏNƏ. Malades vallah, məndə əmələ gəlmir qatıx.

BABA. Gəlməz dayna! Bir qaşiq paraşok tökür bir qazan südə.

GƏRAY. Əşi bir əlli qramnan nətəərsən?

XALA. Günümüz belədi: dava-qırğın, qan su yerinə axır, sonu da ki arax zəhrimar.

GƏRAY. Az, sən ağzını dağıtma kişinin yanında!

NƏNƏ. Nə deyim vallah, mən mat qalmışam bu işlərə.

BABA. Yaxşı, nəyin var gətir görək. Mən onsuz da içən dəyiləm, çoxdan atmışam daşını. Dilimə dəydimi təzyiqim qalxır.

NƏNƏ. Düz deyir, iki gündən bir evə aşa-aşa gələn mənəm.

GƏRAY. Buy bacı, sən də? Qağa, zoğal arağdı, dərmandı.

BABA. (*Nənəyə*) Yaxın otur dayna, az! Bəyaxdan əsirdin acından.

GƏRAY. (*Arağı qədəhlərə tökür*) Bacı, bu zoğal arağı şəkərin dərmanıdı. Bəlkə bir iyirmi beş qram?

NƏNƏ. (*Zəif etiraz edir*) Yox, ay bala, nə danışdığındı?

BABA. Tök, ə, içəjak. Tembole şəkərin dərmanıdı deyirsən.

GƏRAY. Qağa, allah səni bizim üstümüzdən əskik eləməsin. Sən bizim umud yerimiz, dayağımızsan. Əlim bir yana çatmıyanda gəlib durursan gözümün qabağında, ürəyim dağa dönür. Elə sənin adın-sanın, bu ağayana görkəmin, bazburutun bizə bəsdə.

XALA. Allah kölgəni qalın eləsin. Bu qərrib şəhərdə, kəndimizdən-kəsəyimizdən, elimizdən-obamızdan aralı diyarda... (*Salfeti gözünə sıxır.*)

BABA. Sarsaqlama, az! Noolub ki, siz qərrib olasınız? Ölməmişəm ki, istəsəniz bu saat hamınızı yığb apararam yanıma köklü-köməcli.

NƏNƏ. Düz deyir, dikdirib alt-üst imarəti camaat kimi.

BABA. Tü! Öyəsən də, öyə.

GƏRAY. Bacı, vallah, bizi burdan heç çeteze də tərpedə bilməz. Allah versin hamının söyüb-söylədiyi bu üzədanlaqlı şəhərə. Pis gündə abırımızı saxladı.

BABA. Götür, ə! Arvada bel bağlayanın lap... (*İçir.*) Püfff! Nə bərkdi, ə, bu? Amma pis adamların acığına yaxşı getdi.

GƏRAY. Əşi, bu ceyran südüdü ey, qağa. (*İçir.*) Pəh-pəh...

BABA. (*Nənəyə*) Götür, az, utanma. (*Qədəhinə baxır*) Bo-ho! Evin yıxılsın, fələk! Ə, bizdən qabaq gillədid ey.

NƏNƏ. Ay Məlik, bəsdə dayna!

XALA. Allah amansan, dərd çəkməyə gəliblər ey, arsız uşağı arsız.

GƏRAY. Bacı, sən allah, qulaq asma qağama, yaxşı ye.

NƏNƏ. Yeyirəm, a bala. (*Xalaya*) Çörəyi çox gətir, a gəlin.

XALA. Deyir arsız ölüb, nəyi saqqız çeyniyir. (*Gedir.*)

BABA. Gəlin çıxdı, deyirəm sənə. Qızı çox sıxma-boğmaya salma. Qulaq asma bu arvad qiybətlərinə. Elə qız özü də! Görmədin nətəər atıb tutdu özünü? Bir heylə işi olseydi...

XALA. (*Gəlir*) Ta nə lazımdı, deyin gətirim?

BABA. Heç nə! Özün də gəl otur, qulaq ver mənə. Mehribanlıq yarat haaa, böyük-kiçik bilin haaa... dilini tapın. Hoha var dağdan endirər, hoha var dağa qaldırar.

XALA. Eyyy, ay qağa birini bilirsən, birini bilmirsən. Keçib ey ollardan. Qazanlar örtülü qaynayır.

NƏNƏ. Nə qaynayır? Ta özgəsi ha yoxdu burda. Açıq de görüm o qazanda qaynayan nədir?

BABA. Sən bir açana-qaçana macal ver, Qəmər. Yaxşı, qızım, tutaq ki, elə sən deyəndi, qız pis yola gedir, neynəyək? Vuraq öldürək? Evdən qovaq, qızlıqdan çıxaraq? (*Gərayı göstərir.*) Neynəsin bu bədbaxt, başına haranın daşını salsın? Getsin təzədən girsin türməyə, siz də qalasıınız müslüm uşağı kimi düzlərdə?

XALA. Allah o günü uzaq eləsin. Qağa, dilə tutun, qoy rədd olub getsin bu şəhərdən. Hara istəyir getsin, amma getsin.

BABA. Bərəkallah, Bəhmənin qızı! Özgə olsaydı deyərdim yaddı, canı yanmır. Az, axı bu sənənin doğma bacıyın balasıdı, nətəər ürəyin gəlir, nətəər qıyırın? Qız uşağını dilə tutaq ki, düşsün küçələrə? Bəlkə sənənin ürəyin daşa dönüb?

XALA. Ay qağa, axı mənəim iki tifilim var, axı onlar yekəlirlər. Bəs bayısı bu yolun yolçusu olana... nə deyərlər?

BABA. Gör nə nağd eləyib? Hansı yolun yolçusu, az? Eşidirsən, ə, arvadın nə deyir? Ta özgə düşməni neynirsən sən? Çağır bura görüm o qızı.

NƏNƏ. Əşi, qızı neynirsən? Təzdən başlıyassınız? Ta danışdıq qurtardıq dayna.

BABA. Sən kiri! Səni də yaxşı tanıyıram. Nənə öyə, ana öyə, ata pyanska arvadbaz, baba əhlikəf, dünya da vecinə dəyil, qardaş da ən asan yolu tapdı, çıxdı getdi allah bilir kimin... Hamınızı tanıyıram, hamınızı. Səni də, onu da, bu axsaq arvadı da, ilana zəhər verəndi. Neynirsiniz burda hamısından xəbərim var. Hamısı çatır qulağıma. Hələ yaxşı ki... Nəhlət saa şeytan dayna! (*Xalaya*) Dur onu gətir bura!

XALA. (*Hikkə ilə*) İndi ki belə oldu, o qız, o doğma atası, sən də doğmaca babası, özünüz çağırın, özünüz də danışın! (*Fırr eləyib gedir.*)

BABA. Bərəkallah, Bəhmənin qızı, bərəkallah! Bəhmənin yox, eşşəyin qızı!

NƏNƏ. Mən deyəndə buynuzu qarnındadı, inanmırsan.

BABA. Ə, budey sənənin düşmənin, Gəray. Budu!

GƏRAY. Qağa!

BABA. (*Tragik pıçılıyla*) Sus, oğrac, sussss biqeyrət, sus! Qudurtmusan, çıxartmısan başına arvadları... Başın qarışıb arağa, nəşiyə... Tü!!! Bilmirəm... (*Çıxılmaz vəziyyətdədir.*) Bilmirəm... (*Fuad gəlir kişi onu görür.*) Bu da qardaşı. Yekə kişidi. Guya bu bacı bununku dəyil. Niyə çəkmirsən, ə, bacıyın qeyrətin?

FUAD. Qurtarmayıb hələ bu konsert?

BABA. (*Daha da pərt olur*) Eşitdiniz? Balam, bu dünya ki sizin vecinizə dəyil məni bura nəyə çağırtdırmısınız? Sənnənəm ey, Gəray, bax məni, bu qoca arvadı nəyə gətirtmişən bura?

Gəray cavab vermir və dolu qədəhi bir qurtuma udur. Baba çıxılmaz vəziyyətdədir.

BABA. Qoy bu siqareti çəkim...

YEGANƏ. (*Yel kimi gəlir və özünü atır Babanın ayaqlarına*) Baba, yalandır, hamısı yalandır, hamısı böhtandır. Mən oxumaq istəyirdim, mən instituta girmək istəyirdim... Mən... (*Hönkürür.*) Hamısı yalandır, hər şeyə bais xalamdır, hamısı onun uydurmasıdır. Mən heç sizin başınızı aşağı eliyərəm? Axı mənim qardaşlarım var, Fuad var, qurban olum sənə, baba, ayaqlarının altında ölüm, baba, xilas elə məni bunların əlindən, xalamın dilindən qurtar məni... (*Daha bərk hönkürür.*)

BABA. (*Siqareti əzib atır*) Qalx ayağa, axmağın qızı, axmaq! Kim sənə nə deyir? Mənim heç ağılıma da gəlməz. Heç inanaram mən bunların sözünə? Görmürəm bunlar düşməndilər? Heç vaxt! Heç vaxt inanmaram! Qələt eləyir, başını da daşa döyür sənə qara yaxan! Səni mən özüm saxlamışam. Dədən türmədə qumar oynuyanda, camaat çöldə çayır çəkib alağ eləyəndə, kəhrizdən su daşığında səni, o bədbaxt ananı, elə bu gün üzümüzə ağ olan qardaşın Fuadı da mən saxlamışam.

XALA. (*Səhnəyə haçan gəldiyini görən olmur*) Saxlamısan, amma evində yox, internatda.

NƏNƏ. Bir dəfə gəldilər evə, dedim çimizdirim dayna, bit götürüb aparır bunları, yoxsa camaat nə deyər? Deməzlərmi ki, öyə nənədi baxmır uşaqlara...

GƏRAY. Bacı, sən allah danışma o haqq-hesabları, dəli oluram. (*İçir.*)

BABA. Bunlara görə nələr çəkmişəm, ə, mən? İndi də bir qırmızı qotazım çatmırdı.

Yeganə kişinin ayaqlarından qopub boş kresloda oturur və üzünü qolunda gizlədir.

GƏRAY. Mən bu taleyin ancaq qara üzünü gördüm, qağa... (*İçir.*)

XALA. Səninki odu, Gəray! Balan da odu, qızın da, qeyrətin də, namısın da.

BABA. Camaat ayıbını ört-basdır eləyir, qəhbəsinə-lotusuna yəə durur, bunlar da aləmə car çəkir, on beşini də qoyur üstünə. Tü! Yığın ağılınızı başınıza, mərdi qova-qova namərd eləməyin. Uşaqdı, bir az da gəzişi dikdi, amma mərd qızdı Yeganə. (*Fuada*) Sən də bacına qardaşlıq elə, ə! Xoşuma gəlmədin bu gün, heç xoşuma gəlmədin. Bil ki, onun namusudu sənin qeyrətin. (*Gəraya*) Özün də gə bura görüm, əl çək o araqdan, arağ yıxdı səni. (*Gərayla pıçıldadır.*)

XALA. Gəldi kişinin oğlu iş düzəldi. Xəbəri yoxdu xəbərlərdən. Bir də bilib neyniyəcək? Heç bilmək də istəmir. Deyir gözdən uzaq, könüldən iraq.

BABA. (*Nənəyə*) Gəl, az, arvad, gəl taytıya-taytıya. Axsamaq yaraşır ey, ə, buna.

Gülürlər. Baba ilə Nənə getməyə hazırlaşır.

NƏNƏ. (*Fuada*) Gəl bir öpüm, ə, səni. Amma kağız yazanda birinci kişinin adını yazırdın. Elə bil bitini mən yox, o təmizləmişdi.

BABA. Di gəl, az! Sağ ol, a gəlin, yaxşı hümrət qoydun bizə. Deyilmişcə varsanmış.
XALA. Gedirsiniz. İşləri yoluna qoyub gedirsiniz? Çaxır içməyə gəlmişdiniz dayna?
GƏRAY. Kəs səsini, kopaqqızı! (*Qəfil ona bir-iki yumruq vurur.*) Qeyrətli namısdı çıxıb!
Tanımıram sizin o arvadyosun nəslinizi? Yoxsa çörəyim qudurtdu səni?
XALA. Vur, nə xartana istəyirsən vur, amma mən sözümlü deyəcəm.

Yeganə bərk narahatdır. İntizar içində Xalanın baxışlarını tutmaq istəyir.

NƏNƏ. Bo-ho! Bu niyə belə eləyir, ə?
GƏRAY. Nə deyəssən, az? (*Bir də vurur.*)
BABA. Gəray! Dayan görüm nə deyir, ə, o? Adı nədi, ə, bunun? Nəyimizi deyəssən, az? Di de dayna! Demiyənin lap... Nəhlət sənə şeytan dayna!
XALA. Bax açın qulağınızı, hamınız eşidin, əyər qeyrətiniz varsa...
BABA. Əstafirullah!
XALA. Heç darıxma doğma baba, hamınız doğmasınız o həyasıza, öyə bir mənəm, bir də o arvad. Neynək?
GƏRAY. Qoy bunlar getsin, Göyçək...
XALA. Eşidin, bilin, sizin o mərd qızınızın qarnında altı aylıq bic var!
FUAD. Xala!!!
BABA. Nə dedin?
GƏRAY. Göyçək! (*Qulaqlarını tutur.*)
NƏNƏ. Şaxsey!
YEGANƏ. Yalandır! (*Qarnını tutub qaçmaq istəyir, yıxılır. Gəray qalxıb yenə də qaçmaq istəyən qızı qamarlayıb saxlayır. Qız çirpindir.*) Burax, burax məni! Fuad!
GƏRAY. (*Onu daha bərk saxlayır*) Göyçək, sözümdə bax bu qədər yalan olsa, it kimi öldürəcəm səni!
XALA. İnanmırsan, yoxlat, həkim çağır, yoxlat! Yalan olsa mən it olub ulayaram. Onun qarnında...
FUAD. Sus, xala! (*Qulaqlarını tutur.*) Sus, sus!
NƏNƏ. A bala, susmaqla yara sağalmaz.
BABA. Yeganə, bəs bayaqkı konsert nəydi?
YEGANƏ. Yalandı, baba, hamısı yalandı! Burax, burax məni!
GƏRAY. Göyçək, nə deyirsən?
XALA. Ə, gör o paltarın altından qarnını niyə sarıyıb heylə? Aç dayna, az, aç göstər. (*Qızın üstünə yeriyir ki, donunun ətəyini qaldırsın.*) Aç o qurşağı, qoy hamı görsün ki, mərd qız, namısdı qız nə təhər olur? Göstər, göstər!
YEGANƏ. Toxunma mənə, burax... (*Çirpindir.*)
GƏRAY. (*Qızın qollarını arxasında qanırır*) Gəl, gəl soyundur, Göyçək! Gəl göstər, gəl sübut elə Gərayın oğraclığını, gəl, gəl sevin, bizi də sevindir... (*Hönkürür.*)
XALA. (*Qızı soyundurmağa təşəbbüs edir*) Soyun qancıq, mən sənənin fayşəliyini bunlara sübut eləməsəm... Ta bunu da qulaqardına vurmaq olmaz ki, qoy görsünlər...
NƏNƏ. Az, ay balam, ə Məlik, ay allahı sevən bu nə biabırçılıqdı?

FUAD. Burax onu, buraxın vəhşilər! Vəhşilər, buraxın, buraxın vəhşilər, buraxın, vəhşilər!.. Hamınız vəhşisiniz, hamınız...

BABA. (*Xalaya*). Çəkil!!! (*Gəraya şillə vurur.*) Burax!!!

Xala çəkilir, Gəray qızı buraxıb dalı-dalı çəkilir. Baba yerə çökmüş qızı qaldırıb üzünə tüpürür. Tü!

İşıq sönür.

2-ci hissə

Baba, Nənə, Gəray səhnədədir. Baba siqaret çəkir, çox tragik pozadadır. Gəray arxası tamaşaçılara sallağı vəziyyətdə oturub. Nənə dizini ova-ova kişilərin reaksiyasına fikir verir və darıxır. Heç kəs bir-birilə göz-gözə gəlmək istəmir. Dərin, üzücü sükut uzanır. Xala gəlir, evin pozulmuş səliqəsini bərpa edir, külqabını boşaldır.

GƏRAY. (*Xalaya*) Fırlanma gözümün qabağında, qaxıl bir tərəfə!

Xala ona tərs baxıb heç nə demir və işinə davam edir, ancaq səhnədə çox qalmır. Gedir.

BABA. Vay dədəm, vay, bunun canında nələr varmış, ə!

NƏNƏ. Mən deyəndə inanmırsan. Qarnı hikkə ilə doludur.

BABA. Sən öl, başımıza gələn bu müsibətə sevinir. Elə bil kam alır, qisas alır.

GƏRAY. Görmədim, qağa, mən bir gün görmədim, bir adam balasına rast gəlmədim, nələr çəkmədi mənim başım, axırı da belə! Demə görəcəkli günlərim hələ qabaqdaymış, demə...

Tü! (*Pauza*) Hərdən əlli illik ömrümü gətirirəm gözlərimin qabağına görüm bir xoş günüm, xoş saatım olubmu?

BABA. (*Tənə ilə*) Olub, niyə olmayıb? Olub! Amma elə o vaxtlar görürdüm, deyirdim ki, ay oğul, bu keflərin axırı yoxdur, uçuruma gedirsən, sürüşürsən, yıxılırsan... Kimə deyirsən? Özüm dedim, özüm eşitdim.

NƏNƏ. Ona görə deyirlər də, kiminin əvvəli, kiminin axırı. (*Ev-eşiyi göstərir.*)

GƏRAY. Demə, bacı, demə! O vaxtlar deyirdim dünya mənimdir.

BABA. Elə səniniydi dayna. Camaat hələ indi-indi ticarətə, alverə öyrənir, sən amma elə o vaxtlardan gündə bir tükən dəyişirdin, heç birində də ağılnan işləmədin. Bəs eləmədi gurulnan gələn pul, hökumətin malını da yedin. Hamısı da o dey fayşələrin qarnında. Tutulanda evindən bir manat pul çıxmadı. Püfff... Ə, mənim başım nələr çəkməyib buna görə?

NƏNƏ. Onu-bunu bilmirəm atalı-babalı sizin evinizi arvadlar yıxdı.

BABA. Toylardan gəlirdi səsi-sorağı. Harda toy olurdu səhərişi gün bunun oynamağından danışırды bütöy rayon.

NƏNƏ. Amma yaxşı oynayırdı. Neçə dəfə görmüşdüm, onda mən hələ...

BABA. O eşşəyin arvadıydın.

NƏNƏ. Eeyyy, ay Məlik...

BABA. Zəhrimar Məlik! Yaxşıydı otureydin dayna, niyə boşuyurdu səni?

NƏNƏ. Onun da sizin kimi xamırı sıyığıydı dayna, bənd oldu o lotuya, elə bildi barmağı bala batacaq, sonra it kimi peşman oldu.

BABA. Bəsdi az! Danışma o beynamusun sözünü.

NƏNƏ. Ə, sən özün başlamadın, Məlik? Mən Gərayın oynamağından danışırım, sən də...

BABA. Az, kəs səsini!

İşıq azalır. "Tərəkəmə"nin əvvəl asta, sonra getdikcə artan səsi eşidilir. Yemək stolunun üstü işıqdadır. Yeganə, Fuad, Xala və Gəray stolun dövrəsinə yığışırlar.

YEGANƏ. Papa, növbə sənindir.

GƏRAY. Mənim heç xoşbəxt günüm olub? Kəhrizə getməmişəm, su gətirməmişəm, sevgilim əlimdən vedrəmi almayıb...

XALA. (*Uğunur gülməkdən və qədəhini irəli uzadır*) Çaxır tök, ə, bura!

FUAD. Xala, bəsdi də!

YEGANƏ. Papa, dur də! Sənin xoşbəxt günün bizimkindən çox olar.

XALA. Bu nədi? Arsız həmişə bəxtəvərdi.

GƏRAY. Ölümün yetib, Göyçək?

XALA. Lap yetib, sonra? Deməyin nədi?

YEGANƏ. Sakit! Söz Gəray Məlikoğlunundu.

GƏRAY. (*Fuada*) Onda doldur rumkanı.

YEGANƏ. Susun! Sakit!

XALA. Gəlin içək o sağlığa ki...

FUAD. Xala, bəsdi də!

Misiqi güclənir. Gəray qalxıb çox şövqlə, əda ilə, qaş-gözlə oynayır. Hiss olunur ki, məxsusi kimin üçünsə oynayır. Çəpik, toy adamlarının səs-küyü eşidilir.

GƏRAY. (*Oynaya-oynaya danışır*) Heç oynamaq istəmirdim, nə qədər xahiş-minnət, yalvar-yaxar... xeyri yoxuydu, oynamırdım ki, oynamırdım. Ta hamı əl çəkmişdi, mənə ortaya dartan yoxuydu. Birdən gördüm onu. Elə baxırdı, elə baxırdı ki, damarlarımda qanım coşdu...

YEGANƏ. Kimi deyir? Mamamı deyir?

XALA. Yox, az, mamandan qabağın sözündü, Sapılcanı deyir.

FUAD. Sapılca nədi?

XALA. Ə, əyri bir qızıydı, ölürdü bundan ötəri, qabaq dişləri də qavlama. Babanız da ad qoymuşdu: Sapılca.

YEGANƏ. Əcəb addır! Sss... susun...

GƏRAY. Elə bil dəli oldum, aqlım oynadı yerindən. Bir də gördüm mağarın ortasında, hamı susub oturub, heç fərraş da şitlik eləmir. Tərəkəmənin səsi sümüklərimə işlədi.

Bütün bəndlərim məndən xəbərsiz musiqiyə bələnirdi, amma gözüm bircə onu görürdü, baxışları ilə mənə divanə eləyən gəlini. İlahi, necə baxırdı mənə...

XALA. Düz deyir, bir gözü xam baxırdı.

GƏRAY. Ömrümdə heç kəs mənə heylə heyranlıqla baxmamışdı, heç kəsdən çəkinmədən, utanmadan, sıxılmadan. Xoşbəxtliyimin həddi-hüdudu yoxuydu o gecə...

Misiqi birdən kəsilir, işıq sönür. Yananda əvvəlki səhnədir. Gəray arağı bir qurtuma içib qədəhi yerə çırpır.

GƏRAY. Heç vaxt, heç vaxt mən xoş, xoşbəxt gün görmədim.

BABA. (*Darıxır*) Yox, yaman aldı soyuq məni, heç nəfəs ala bilmirəm.

GƏRAY. Qoy bir ovum səni. (*Ovur.*)

BABA. Bah, bah, bah... Öldüm ə... Yavaş, yavaş... Odu haaa...

GƏRAY. Qulunca bax ey... Bir az döz, əşi, yumşalır...

BABA. Bəsdi, Gəray, öldüm... Oxay! Anadangəlmə oldum. Heç kəs məni belə ova bilmir.

GƏRAY. Əşi, na xartana ovmuşam səni...

NƏNƏ. (*Dizlərini daha bərk ovur*) İndi görürsənmi adamın canı ağrıtanda nə çəkir? Uy-uy-uy... Bax şüşəni doğrayıb, əzib doldurublar bura.

BABA. Sən öl, Qəmər, qayıdaq burdan, sənin o dizini işığa saldırmasam, heç dədəmin oğlu dəyiləm.

NƏNƏ. Yıxılıb öləm, inanmaz.

XALA. (*Gəlir*) Dedim indi burda dünya dağılacaq, qan su yerinə axacaq. Gör heç veclərinədi? Guya qarnında bic gəzdirən bunların qızı dəyil. (*Gedir.*)

NƏNƏ. (*Xalanın dalınca*) Gör nə fırldayır.

BABA. Çox fasıxdı, zəhrimar kimi acı gəlindi. Zəhləm gedib bunların nəslindən həmişə. Biri öldü, dedim qurtardıq üzündən, demə bu birisi qınqılış dayanıbmiş. Gec gəlib güclü gəldi, vurdu bir cüt də ekiz pırtlatdı.

GƏRAY. Köpəy uşağı yaman da bicəltəkdilər.

XALA. (*Gəlir və əvvəlki yerində oturub corab toxuyur*). Ya allah!

BABA. Kənd qızıldı ey, zəhmətkeşdi. Gör heç beş dəqiqə işsiz oturur? O bizim arvaddı, yatmaqdan yumağa dönüb.

NƏNƏ. Kimi deyir az? Mən yatıram? Mənim yuxum var, əşi? Mən dəyiləm səhəri diri gözlü açan? Bəs mənim anqudum niyə çıxıb belə? Hamısı yuxusuzluqandı.

GƏRAY. Az bacı, sən nənənin arıxdı? Maşallah, elə babatsan.

NƏNƏ. Ə, hamısı paltardı ey! Yarı canım ha qalmayıb.

Xala hirsələ nəfəs alıb daha sürətlə toxuyur.

GƏRAY. Yavaş, az, yelin yıxdı bizi.

XALA. Nədi ə? Nə deyirsən?

GƏRAY. Zəhrimar deyirəm? Elə nəfəs aldın, deyirəm yelin yıxdı bizi.

XALA. Qorxma, siz yıxılmazsınız!

NƏNƏ. Bah-bah-bah... Dilə bax ey!

BABA. Niyə bala, bizə nə olub ki?

XALA. Qağa, sən allah, tərətəməyin məni.

GƏRAY. Düz deyir, dəyməyin ona, qarnı sirmən-söznən doludu.

XALA. Nə istəyirsən məndən, Gəray?

GƏRAY. Dedin dayna ən yekə sirrini. Çinədanın dilcəlmədi?

XALA. Dedim, qorxa-qorxa dedim. Elə bildim qan su yerinə axacaq, aləm dağılacaq. Bəs siz neynədiniz? Beynamışlıq yeriyir üstümüzə, yeyir bizi, siz də köhnə palan içi sökürsünüz, bir-birinizi ovursunuz, toyda oynamağınızı yada salırsınız? Bilmirsiniz ki, namısı sarıq altında çox gizlədə bilməyəsiz? Yoxsa siz bu rüsvayçılığa dözmək fikrindəsiniz?

Baba təzə siqaret yandırır. Gəray üzünü əlləri ilə tutub oturduğu yerdə yana-yana yırgalanır. Nənə dizini ovur. Xala toxumaqdadır.

BABA. Pis deyir, köntöy deyir, başından yekə deyir, amma düz deyir. Bu ta elə zibil dəyil ki, ondan təmiz-tarıx çıxı biləsən. Bəyaxdan dərədən-təpədən danışırıq, amma hamımızın başında fırlanan odu. Nətəər, necə qurtarax bu biarbirçılıqdan? Bircə adamın qulağına çata ha rayonda.

NƏNƏ. Uy-uy-uy... Allah, allah...

BABA. Eşitdinmi? Gör indi mən nə çəkirəm? Sizə baxmayın ey...

XALA. Əşi, qağa, bura rayyondan da pisdı ey, adı şəhərdi, hamı kənd adamıdı, hamı bir-birini tanıyır.

Gəray başına vurur.

NƏNƏ. Az, bura dur görüm. (*Qulağına nəşə pıçıldayır.*)

XALA. Yox, az, altıaylıqdı ey. Heç həkim yaxına qoymur.

GƏRAY. Öl Gəray, öl!

BABA. Qaraçılıq eləmə ə! (*Xalaya*) Bəs sən niyə susurdun, az? Niyə vaxtında tərənəmirdin?

XALA. Əşi, srağagün bilmişəm ey. Sarıği əlində tutmasaydım, ağıma gəlməzdi. O heç adamı yaxına buraxar? Görmədiniz verdiyi konserti?

NƏNƏ. Anası da heyləydi. Hirsi-hikkəsi yeri yandırır.

BABA. (*Qəfil*) Ölməlidir! Murdar qancıq kimi ölməlidir!

XALA. Hə, qağa, hə qurbanın olum. Bəlkə onda biz camaatın üzünə çıxı bilək.

GƏRAY. (*Qətiyyətlə*) Əlbəttə, ölməlidir.

NƏNƏ. Allah, sən saxla! Kim öldürəcək, az, onu? Gəray, yoxsa bu qoca kişi?

BABA. Niyə öldürürük az, yoxsa sən bizi xoşqeyrət ərin kimi biqeyrət bilirsən?

NƏNƏ. Sənin də dərdin elə mən olum, Məlik!

XALA. Qağa, bəyax demirdin adam taparım, yüz dollar verərik? Bax mən verərəm, tapıb verərəm, nəyim var sataram.

BABA. Az, bəyax sözdü dedim, ölmüşü qorxutmaq istəyirdim. O pula heç qoyun kəsməzlər. Bir də kim boynuna belə iş götürər? Bu yaşında mən durum türməyə girim? Mənim adam öldürüb türməyə girən vaxtımdı?

NƏNƏ. Sən niyə, əşi? Qızın atası var, sən niyə? Sənin ömrünün çoxu gedib, azı qalıb, qoca kişisən.

Hamı çaşıb qorxmuş Gəraya baxır.

GƏRAY. Hə də! Dddüz deyir də. Mənəm də... Gərək mən... (*Əlləri əsə-əsə siqaret yandırır, əlindən salır, əyilib tələsik siqareti götürür və çaşdığından aparır atmağa.*)

NƏNƏ. Yazıq qorxdu. Bu da ağciyərdi.

XALA. Neynəsin, bədbaxt! O havax adam öldürüb ki?

BABA. Bərəkallah! Yoxsa biz adam öldürənlik? Caniyik, qatilik?

GƏRAY. (*Qayıdır*) Biqeyrətlik mənim üstümdədi, qağa, rüsvayçılıq mənimdi. (*Araq töküb içir.*) Ufff... Fələk, nə pis yerdə axşamladım.

XALA. Qağa, bu nə danışırsız? Əşi, bu adam öldürə bilər? Az, bacı, bunun gövdəsinə baxmayın ey, ürəyi xəstədi.

GƏRAY. Kəs, az, səsini! Bunu istəmərdin sən? Demirdin ki...

XALA. Ə, mən deyirəm ki, sən dur öldür qızı? Gir türməyə? Ə, sən o xarabaya girsən bir də havax çıxarsan?

NƏNƏ. Bəs kim gedib girməlidir türməyə? Sən, mən, yoxsa bu qoca kişi?

BABA. Püfff... Nə yaxşı mənim beş, on beş övladım yoxdu. Bu nəydi, ə? Nə yaman zibilə düşdüm mən?

GƏRAY. Qağa, sən öldürmə özünü, özüm tapacam çarəsin.

XALA. Nə çarə eliyəssən, ə, sən?

GƏRAY. Sən sus, Göyçək, sus. Sus, mənim düşmənim! Sənə mənim ölümüm lazım deyil, görəssən onu, arxayın ol, genəl!

XALA. (*Nalə çəkir*) Gəray, öldürmə özümü!

GƏRAY. Çəkil! Görünmə gözümlə! Sən mənim əlimi murdar qana batırmasan dincəlməyəssən, bilirəm. Ta xırda, bekara dərdlər sənə ləzzət eləmir, sənə yekə dərd, yekə axmıra lazımdı. Sən ta qana yerikliyirsən. Bax, ağlayırsan.

Xala səssiz, sızıltı ilə ağlayır.

GƏRAY. Ağla, ağı de, çoxdandı ağı demirdin.

XALA. (*Bərkdən ağlayır və yavaş-yavaş ağıya keçir*) Can, yetim Gəray, anasız-atasız Gəray, bacısız-qardaşsız Gəray...

GƏRAY. Ağla, ula, sonra mən çıxacam yadından, özünü, ata-babanı, yeddi arxa dönənini ağlıyasan. Ürəklərə od sala-sala uluyasan.

NƏNƏ. Gəldim-gəlmədim bu evdə mən bir xoş gün görmədim. Həmşə ah-nalə eşitdim. Bir ürək açıqlığı ilə, deyə-gülə yığışmadıq sifra başına. Sora da məni görən soruşur ki, niyə sınıxmısan, niyə belə anqudun çıxıb?

BABA. Ala ey! Camaat burda nə dərdə, bu nə dərdə? A dingişin qızı, dingiş, indi bundan sonra sən kökəlib nə olasısan ki? Sən öl, sakkiz arvad alıb-boşadım, içində bir ağıllısına rast gəlmədim də!

NƏNƏ. Neynək, doqquzuncu alarsan ağıllı çıxar.

BABA. Alaram, niyə almıram? Ölərsən allah qoysa, doqquzuncunu allam.

NƏNƏ. Ta onda niyə qınıyırsan uşaqlarını? Eşitməmişən ot kökü üstə bitər?

BABA. Sən öl, Qəmər, sənə bir gəliş gəlləm, o duzsuz dədən qabırdan qalxar. Qoy dərdimizi çəkək.

XALA. Qağa, əşi, bunun ürəyi infakdı, ey.

GƏRAY. Öl, öl, öl, yerə gir!

Hamı susur. Gəray bu sükutu hamının razılığı, xeyir-duası kimi qəbul edir. Bir müddət gərdiş eləyir.

GƏRAY. Qağa, hər şey aydındır. Çox sağ olun, o boyda yolu durub gəlmisiniz, amma nahaq. Mənəm, hər şeydə günahkar mənəm. Biqeyrət də mənəm. Heylə olmasaydı, sizi bura çağırmazdım, soruşmazdım ki, qeyrətimi, namusumu nə təhər qoruyam?

XALA. Ölüm əyağının altında, Gəray!

GƏRAY. Qağa, bacı, tüpürün mənim üzümə, qoy hamı tüpürsün. Bir qızın, bir qancığın öhdəsindən gələ bilməyən nakışinin üzünə tüpürün. (*Hönkürür.*)

XALA. Allah, niyə zəhərləmədim onda? Niyə zəhər vermədim?

NƏNƏ. Buy başıma xeyir, nə danışır, ə, bunlar? Az sən?

XALA. Allahımdan qorxdum, yox, yox, yalan deyirəm, allahdan-zaddan qorxmadım, türmədən qorxdum, türmədən.

GƏRAY. Sən eləməzsən, sən niyə? Qoy Gərayın canı çıxsın.

NƏNƏ. Ə, Məlik, bunlar dəli olublar?

BABA. Bəs neynəsinlər? Bu bədbaxt oğlu başına nə çarə qılsın? Ya gərək bic nəvəni ala qucağına, ya da kişi kimi doğraya tikə-tikə.

XALA. Əşi, niyə heylə deyirsən, qağa? Gəray adam doğraya bilər?

GƏRAY. Qağa... (*Ümidlə baxır atasına.*)

BABA. Doğraya bilməz, onda qulaqlarını sallasın, vəssalam!

Yeganə sakitcə səhnəyə gəlir və elə dayanır ki, heç kəs onu görmür.

XALA. Yaxşısı budu, qovaq evdən, bicini harda doğur doğsun.

GƏRAY. Sən sus, Göyçək! Eşidə bilmirəm səninin səsini. Sus!

BABA. Sən bir dayan, ə! Kişi dərdini ləyaqətlə çəkər. Ta şivən qoparmaz.

GƏRAY. Neynək, qağa, neynək? Mən elə həmişə yalqız olmuşam, bu dəfə də olaram.

Onsuz da dərdə öyrəncəliyəm.

NƏNƏ. Bəs o gədə necə oldu? O hara getdi belə vaxtda? (*Yeganəni birdən görür.*) Buy, Bismillah! Orda niyə durmusan, az?

YEGANƏ. (*Qəhqəhə çəkir*) Nədi, mehriban nənə, qorxdun? Qorxma, gəldim görüm məhkəmə qərarını çıxarmayıb hələ?

NƏNƏ. Yox, a bala, nədən qorxacam? Ta qorxmalı nə var ki?

YEGANƏ. Bəs siz niyə elə baxırsınız? Mane oldum? Amma əlac yoxdu müttəhimsiz məhkəmə olmaz, bu insan hüquqlarına zidd hərəkətdir. Tak şto, davam eləyin, pliz...

GƏRAY. İt qızı! (*Yerindən qalxıb qızın üstünə cummaq istəyir.*)

BABA. (*Yaşına yaraşmayan bir cəldliklə Gərayın qolundan yapışır və qabağına keçir.*)

Gəray!!! İndi yox, amanın günüdür, indi yox!

Gəray xeyir-dua kimi səslənən "İndi yox" kəlməsindən qorxub dalı-dalı geriləyir.

YEGANƏ. Nə indi yox, əziz baba? Açıq danışı!

BABA. *(Pərtidir)* Nə meydan sulayırsan, qız?

YEGANƏ. Niyə belə əsirsiniz? Hara getdi sizin igidliyiniz? *(Qəhqəhə ilə gülür və paltarını tarıma çəkib dikəlmiş qarnını nümayiş elətdirir. Gəray başını əlləri ilə tutur.)*

NƏNƏ. *(Əlini yanağına aparır)* Şaxsey!

XALA. Nə istəyirsən bizdən, a hayasız?

YEGANƏ. Gəldim görüm mənə öldürmək üçün nə tədbir tökürsünüz? Bəlkə mən daha ağıllı təklif verdim?

GƏRAY. *(Qəfil irəli keçib ona bir şillə vurur. Arvadlar qışqırırlar)* Əxlaqsız!

BABA. Gəray!!!

YEGANƏ. Vur! Niyə dayandın, vur! Amma bundan uzağa getməyə cəsarətin çatmaz. Hünərin varsa, öldür!

GƏRAY. Tü!!! *(Üzünü qızdan çevirir.)*

Pauza.

YEGANƏ. Hamınız qulağınızı açın, yaxşı eşidin: heç kəs, heç biriniz nə mənə öldürə bilərsiniz, nə evdən qova bilərsiniz. Mənim iyirmi iki yaşım var, özüm də sərbəst adamam. Bu ev həm də mənimdir. Kimə bic doğan qızla bir evdə yaşamaq xoş gəlmirsə, zəhmət çəkib özü getsin, ismətini ayrı yerdə qorusun.

XALA. Eşitdinizmi? İndi bildinizmi biz necə odun içindəyik? Bildinizmi sizi nəyə çağırırdırmışıq?

YEGANƏ. Ta sizə heç nə deməyəcəm. Müttəhimin sözü yoxdur. Hökm sizindi.

Gözləyirəm. *(Kresloya oturur.)*

BABA. *(Siqaretini külqabıya basıb ayağa qalxır və Nənəyə)*. Dur, az! Dur gedək burdan. Tez elə, əlli ol!

NƏNƏ. Əşi, bir dayan dayna.

BABA. Qalx! Dur ayağa!

NƏNƏ. *(Durmaq istəyir)*. Ə, qılçım tutulub, uyuşub ey.

BABA. Qılçın tutulmasın ey, Qəmər, qırılsın qılçın, özü də iki yerindən.

XALA. Qağa, əşi, bizi bunun əlində qoyub hara gedirsən? *(Ağlayır.)* Əşi, bu təkcə, bədbaxt oğluna yazığın gəlmir?

GƏRAY. Kəs səsini, Göyçək! *(Çıxır səhnədən.)*

XALA. Əşi, bəs demirsən bu ilan, bu fayşə bizim axırımıza çıxar?

BABA. *(Nənəyə)* Düş qabağıma!

NƏNƏ. *(Ayağını yavaşca yerə basıb inildəyir)* Uy-uy-uy... ə, qoy bir əyağım açılsın dayna. *(Yavaş-yavaş addım atır.)* Bu nəydi, az?

XALA. *(Tələşdadi)* Az, hareydirsiz ey? Niyə qaçırsınız?

BABA. Başa düş, a gəlin, mən ta burda qala bilmərəm. O sözləri ki, o dedi, ya onu öldürməliyəm, ya da qulağımı sallayıb ulamalıyam. Bunların da heç birini mən eliyə bilmərəm.

Baba ilə Nənə çıxmaq istəyirlər. Fuad dəli kimi gəlir kresloda daş kimi oturub qabağına baxan Yeganənin üstünə gedir. Baba ilə Nənə ayaq saxlayır.

FUAD. Kimdi? Bu saat de görüm kimdi?

YEGANƏ. Sənin işin deyil?

FUAD. (*Qışqırır*) Bu saat de görüm kimdir?

YEGANƏ. Dedim sənin işin deyil, Fuad?

FUAD. (*Qızı qamarlayıb kreslodan qaldırır. Gözü qarnına sataşır*) Aç onu belindən!!!

Yeganə donunu açıb boşaldır. Fuad tənə ilə qızın üzünə baxır. Yeganə onun baxışlarına dözməyib əlləri ilə üzünü qapayır.

YEGANƏ. Bağışla məni, Fuad. Qurban olum, bağışla!

NƏNƏ. Qardaşdı dayna, qeyrəti hamıdan çox ona düşür.

FUAD. O öldürmək istədiyindi?

YEGANƏ. Çatdıra bilmədim, Fuad. Mən öldürüncə girdi türməyə. Amma dəxli yoxdu...

NƏNƏ. Kimi deyir, az? Sən tanıyırsan?

XALA. İşlədiyi tükanın müdirin deyir. İnistuta qoyajeydi bunu. Yaman qoyub!

FUAD. İndi mən neyniyim, Yeganə?

BABA. Yeganədən soruşursan, Fuad?

YEGANƏ. Fuadda işiniz yoxdu, onu bura qatmayın!

BABA. Biz qatmırıq, biz niyə? Camaata nə gəlib? Sənin kimi bacının qardaşı gözünü qaldırıb baxa biləcək camaatın üzünə? Tay-tuş içinə çıxma biləcək?

XALA. Vaxtında Fuad çəksəydi bacısının qeyrətini biz indi bir belə mağmın vəziyyətə düşməzdik ki. Bir də hardan olacaq ey qeyrət?

YEGANƏ. Fuad, qurban olum, ölüm ayaqlarıyın altında, çıx get, bu saat çıx get, sən qarışma bu işə. Çıx get bu şəhərdən, get, sən bizim tayımız deyilsən, çıx get bu şəhərdən, bu murdar evdən, bu eybəcər həyətdən, bu iyrenc adamlar arasından. Uzaqlaş bədəni yara sənmiş bu şəhərdən. Sivril çıx bu evdən! Mən bacarmadım. (*Ağlayır.*) Mən çox çapaladım, çox çalışdım, amma çıxma bilmədim.

NƏNƏ. O saat görünür ki, çox çabalayıb.

YEGANƏ. İstədim çıxım bu eybəcər həyatın dibindən, amma əksinə oldu, daha dərinə getdim, daha çox çirkəbə batdım...

BABA. Eşidirsinizmi? Gör əxlaqlıqsızlığına nə təhər nəciblik donu geyindirir?

XALA. Kimdi az mundar? Bizik, mənəm? Mən dəyiləm səhər açıldıqdan axşamacan bu evi duz kimi yalayan? Hamı mənim yuduğum paltarlara həsrət çəkir.

YEGANƏ. Çıx get, Fuad! Mənəvi təmizliklə fiziki təmizliyi bir-birindən ayıra bilməyən bu ibtidai adamlardan qaç, xilas ol!

FUAD. (*Qəfil yaxınlaşıb Yeganənin çənəsini ovcuna alıb gözlərinə baxır*) Sən bu mühitdən çıxmaq üçün orda rahat yaşayan adamları - bizi rüsvay eləməməliydin? Sən bilirsənmi ki, biz bundan sonra sənin iyrenc adlandırdığın o mühitdə də yaşaya bilməyəcəyik? Sən bilirsənmi ki, sənin qurban-sadağa getdiyən qardaşın bundan sonra heç kimin gözünə dik

baxa bilməyəcək? Axı mən sənə inanırdım, heç kimin dedi-qodusunu eynimə almırdım, inanırdım sənə?

YEGANƏ. Bilmirdim. (*Hönkürür.*) Mən belə tələyə düşəcəyimi bilmirdim, Fuad.

XALA. Bəs mən demirdim? Demirdim ki, dirsəyini gəmirəndə gec olacaq?

NƏNƏ. Böyüyü saymırlar ha.

YEGANƏ. (*Kəskin hərəkətlə göz yaşlarını silir*) Mən belə yaşamaq istəmirdim, mən kinolarda gördüyüm, kitablarda oxuduğum kimi yaşamaq istəyirdim, Fuad. Mən xoşbəxt adamlar arasında olmaq istəyirdim, mən xoşbəxt həyat istəyirdim, Fuad. (*Gülür*) Xoşbəxt olmaq istəyirdim. İndi isə mənə əfv edirsiniz... Bir neçə anlığa sizin məhkəmə zalını tərk etməli olacam. Mən fikirləşməli, qəti qərara gəlməliyəm. (*Gedir.*)

XALA. Allah, bu nə cəzadı verirsən bizə? Bu nə oddu salmışan canımıza?

NƏNƏ. Bədbəxt Gəray, yazıq Gəray... Bu yaşında təzədən gedib girəcək türməyə.

XALA. Yox, yox, yox... Qağa, Gəray getsə bir də qayıtmayacaq. Qoyma, Fuad, qoyma dədən bu qoca yaşında türməyə girsin. Yazığın gəlsin bizə, Fuad! O balaca qardaşlarına yazığın gəlsin, oğul... (*Ayaqlarına düşür.*)

FUAD. (*Diksinib geri çəkilib*) Xala!!!

NƏNƏ. Qeyrət üstə adam öldürənə çox iş vermirlər ha!

BABA. Qeyrət boğacaq bizi, qeyrət. Allah, mən necə çıxacam adam içinə? Bu bədbəxt uşaq nə deyəcək tay-tuşuna? Bayısı bic doğana kim salam verər?

GƏRAY. (*Gəlir*) Elə bu gün, lap indi, Qağa! Ora burdan min qat yaxşıdı mənə, qağa.

XALA. Nə deyirsən, ə, Gəray? Hara burdan yaxşıdır?

GƏRAY. Batıracam əllərimi onun murdar qanına, bax elə indicə, bu saat.

XALA. Yıxıldı evim, fələk! Yeganə yıxdı evimi, ay camaat! (*Fuadın üstünə yeriyyir.*) Ə, sən o qancığın qardaşı deyilsən? Ə, sən dura-dura, bu xəstə, qoca dədən getsin girsin türməyə? Bəs sənə heç qeyrətin yoxdu?

FUAD. Əl çəkin məndən! (*Qulaqlarını tutur.*) Əl çəkin!

NƏNƏ. Az, özü bilmir? Bilir də, utanır da.

GƏRAY. Fuad, arxa bilirdim səni özümə, öyünürdüm sənənlə...

BABA. Bəsdi qaraçılıq eləməyin! Fuad bilmir ki, bacının qeyrətini qardaş çəkməli idi? Bilir, çox yaxşı bilir.

XALA. Öldür, onu, Fuad, öldür, qurtar bizi bu bələdan! Hamımızı qurtar bu rüsvayçılıqdan. Bax pencərədən. Bütöy qonşular gözləyir. Hamı gözləyir bu məykəmənin axırın.

NƏNƏ. Allah, allah...

BABA. Sən sus, Qəmər, sus! Qoy özü seçsin, ya namusla yaşasın, ya da alsın boynuna binamusluğu.

GƏRAY. Fuad, Fuad...

FUAD. (*Partlayır*) Başa düşün mən onu öldürə bilmərəm!

XALA. Öldürərsən!

FUAD. Sonra mən yaşaya bilmərəm, başa düşün. O aldanıb, onu aldadıblar.

YEGANƏ. (*Gəlir*) Sakit olun. Hamınız da bilin: heç kəs mənə aldatmayıb.

XALA. Eşitdinizmi?

BABA. Tü, sənənin həyasız üzünə, qız! Bu nədi, ə?

Gəray başına vurur əlləri ilə.

YEGANƏ. Mən nəyə getdiyimi yaxşı bilirdim. Mən həyatımı qurmaq istəyirdim, quracaqdım da...

XALA. İnistuta girənin gərək qarnı burnuna dəyə?

YEGANƏ. Özüm bilə-bilə getdim bu alverə, Fuad.

FUAD. Sən özünə böhtan atırsan.

YEGANƏ. Yox, Fuad, mən sənə yalan deyə bilmərəm, bunlara deyərəm, sən yox. Mənim bu mühitdən, bu bataqlıqdan çıxmaq üçün bircə yolum vardı: ali təhsil almaq, təzə, normal adamlar içərisinə düşmək, yaxşı ərə getmək, adam olmaq. Gördüyün kimi bacarmadım, qaş düzəltmək istəyirdim, vurub gözü də çıxartdım.

XALA. Yalansa qara ilan vursun səni. Az, birdi, ikidi, üçdü sənin lotuların?

YEGANƏ. Nə fərqi var, bir, iki, üç, beş? (*Qəhqəhə ilə gülür.*)

FUAD. Bəsdi!

YEGANƏ. Nədi? Xəcalət çəkirsən? Bəlkə qeyrət səni də boğdu, bunları boğan kimi? (*Gülür.*) Öldürə bilməzsəniz. Heç birinizin kişiliyi çatmaz öldürməyə. Baxıram sizə, gülməyim gəlir. (*Qəhqəhə ilə gülür.*) Kim mənim ismətimi qoruyacaq?

BABA. (*Nənəyə*) Dur, az! Dur gedək burdan, ta mən dözə bilmirəm. Dur!

YEGANƏ. Qaçır, qaçirlar... Ha-ha-ha... Qan iyi gəlir? (*Babaya*) Sənin nə haqqın var mənə təsir eləməyə? Məni rayon yerində internat məktəbə sən qoymamışdın? Bəlkə sənin ürəyin gedir bizdən ötəri, əziz nənə? Həmişə bizi bu kişiyyə yad eləməkdən ötəri dəridən-qabıqdan çıxmamısan?

NƏNƏ. Mən? Az, az... Məlik?!

BABA. Burnunuzdan gəlsin sizə elədiklərim.

YEGANƏ. (*Nənəyə*) Elə indi də yaxşı fürsət düşüb əlinə, qızıqdır Fuadı məni öldürüb girsin türməyə. Bir güllə ilə iki varisdən yaxa qurtararsan.

NƏNƏ. Varis nədi, ə? Məlik, sənin nəyin var? Bir evdi, o da tökülür.

BABA. Bunların içində nələr varmış, ə? Mənim düşmənlərim elə öz balalarımın ki!

NƏNƏ. Ə, bəs mən deyəndə...

BABA. Sən qələt eləmişən, demisən! Qılçın açıldısa dur düş qabağıma.

YEGANƏ. Gedə bilməzsəniz! Məhkəmə qurmusunuz axıracan oturun.

NƏNƏ. Ay allahı sevən, bu nə istəyir bizdən? Bu nədi, ə?

YEGANƏ. Mən nəyəm? Mən sizin bütün günahlarınıza görə qabağınıza çıxan cəzayam!

Ha-ha-ha... Xalaya bax! Doğma xalaya! Utanmadın bacının yerinə gələndə? Yox, utanmazsan, çünki bacın can verəndə sən onun əriylə, ha-ha-ha...

XALA. (*Yeganənin üstünə yeriyyir*) Kəs səsini, ləçər, kəs səsini, hayasız!

YEGANƏ. (*Onu geri itələyir*) Hamısını görürdüm, bilirdim, yazıq mamam da bilirdi, yerində qovrulurdu qan qusa-qusa... İndi namusdan, qeyrətdən dəm vurursan. Yalançı qeyrətinizi, olmayan namusunuzu qorumaq üçün məni—öz günahınızı öldürmək, üstünü basdırmaq istəyirsiniz, amma onu da özünüz yox, dünyanın bu murdar işlərindən baş açmayan uşağın əli ilə eləmək istəyirsiniz. Türməyə havax girib havax çıxacağıni hesablayırsınız, qana yerikləyirsiniz. Çünki siz hamınız bir dam altında yığışmış yad, özgə,

bədbəxt adamlarsınız. Bir ailədə bu qədər ögey, hərəsinin öz bədbaxtlığı olan adam birləşəndə insanlığa, xeyirxahlığa yer qalmaz.

GƏRAY. Onsuz da sən ölməlisən! O qarınla mən səni bu evdə saxlamıyacam! Səni murdar it kimi öldürəcəm.

YEGANƏ. Sənmi? Neynək! (*Tapança olan şkaftən qaçır.*)

FUAD. Yeganə! (*Onu saxlamağa təşəbbüs edir, bacarmır.*)

YEGANƏ. (*Şkaftin gözündən tapançanı götürür*) Öldürmək istəyirsən?

Hamı tapançanı görüb qorxur.

YEGANƏ. Ala, bu da tapança! (*Gəray geriləyir, qız tətiiyi çəkir.*) Niyə almırsan, öldürmək istəmərdin məni? Yoxsa məni əllərlə parçalamaq, yırtmaq, didmək fikrindəsən? (*Xalanın üstünə yeriyir.*) Bəlkə sən? Qorxdun. Batırdın şəltəni? Əlbəttə, bu, bacısının yatağı soyumamış yerinə girmək deyil! Burda mərdlik, cəsərət gərəkdir. Bax, tətiiyi çəkdin, vəssalam! Bəlkə sən, sən, sən? (*Qəhqəhə çəkir.*) Batırdırınız tumanı? Bu qədərmiş sizin qeyrətiniz? Bəlkə qeyrətinizi qorumağı başqalarından xahiş edəsiniz? Danışıqlar aparasız? Ha-ha-ha... Amma mən, sizin namusunu, ismətinə itirmiş pozğun qızınız sizə öldürməyi öyrədər. Əgər o namusla yaşamağı bacarmadisa, namusla ölməyi bacarar.

NƏNƏ. Gedək, ə, Məlik, qan iyi gəlir burdan.

XALA. Fuad...

GƏRAY. Dəymə, az!

BABA. Dayan görək bu nə oyun çıxardır, indi kimə nömrə gəlir?

FUAD. Qurtar az, konserti. Ver bura tapançanı!

YEGANƏ. Geri dur! Bir qədər səbr elə. Mən razı olmaram ki, siz qeyrətsiz qalasınsız, namussuz yaşayasınız. (*Bir-bir ona təəccüb və qorxu ilə, nifrətlə baxan Xala, Baba, Nənə və Gərayın qabağından keçir, Fuadın qarşısında ayaq saxlayır.*) Qoymaram sənə binamus, biqeyrət desinlər.

FUAD. Qurtar dəliliyi! Özünü faciə qəhrəmanı hesab eləmə. Elə murdar iş tutmusan ki, ölmən bundan yaxşıdır! (*Üzünü çevirir.*)

YEGANƏ. Sən də keçdin düşməni cəbhəsinə... Son ümid çırağı da söndü. Bir gün olar sən də məni atarsan, qurdlar ilə əşnalığı qatarsan... Bəli, ölməli? Bütün arzulara, istəklərə, puç olmuş xam xəyallara nöqtə qoymalı. (*Ləng, tərəddüdlü addımlarla pillələri çıxıb örtülü qapıya yaxınlaşır və son pillədə qəfil dönüb onun hərəkətlərini izləyənlərə baxır.*) Aha, gözlərinizdə ümid qığılcımları, qələbə işırtıları görürəm, isti qan qoxusu sizi həyəcanlandırır... (*Qısa, süni bir qəhqəhə ilə gülür.*) İndi əsə-əsə, titrəyə-titrəyə, şirin-acı intizarla gözləyin... (*Qapını açır.*) Gözləyin... (*Qapını arxasınca örtür.*)

BABA. Bunun canında nələr varmış, ə?

GƏRAY. Qağa, qağa...

XALA. Ya Əbülfəzlabbas! Yazığın gəlsin mənim balalarım...

NƏNƏ. Anası da beləydi. Dedim, az... (*Susur.*)

FUAD. O nə deyirdi? Tapança necə oldu? (*Qapıya tərəf qaçmaq istəyir. Gəray bir, Baba o biri qolundan yapışır.*)

Hamı susub qapıya baxır və intizar içində gözləyir. Gərginlik son həddə çatıb. Güllə səsi eşidilir. Hamı diksinir və hamı da birdən elə bil boşalır, yüngüllüklə nəfəs alırlar. Qapı hamını çəksə də, heç kəs yerindən tərpənmir.

Pərdə

1994

Veb direktor: Betti Bleyer

Mətni yığdı: Səkinə İsgəndərova

Veb üçün hazırladı: Ülviyyə Məmmədova

AZERİ.org qoyuldu: yanvar, 2004